

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

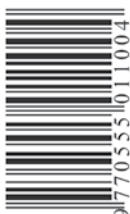

Број 1183 Цена 90 динара 2.5 KM 1. јул 2016. године

У овом броју:

| Сабрање Православних Цркава | Зеница ока мога теби је гнездо | Св. Николај Велимировић: Беседа на Видовдан 1916. године | Свети и страшни празник | Поводи: реаговања на Вербићев обрачун са веронауком | Веронаука и наука | TheoCup 2016 | Мојсије „види или не види“ Бога | Пред лицем Бога и пред лицем човека | Мозаик – сведок времена | Теодорит Кирски и Богољубива историја |

ISSN 0555-0114

Свеправославни Сабор на Криту, 16–26. јун 2016. године

Сабрање Православних Цркава

Предвођена Његовом Светошћу Патријархом српским Иринејем, делегација Српске Православне Цркве боравила је од 16. до 26. јуна 2016. на Криту, на Сабрању Православних Цркава. Заједно са предстојатељем Српске Православне Цркве и архијерејима, на Крит су отпутовали и професори и студенти који су на седницима сабора учествовали као део званичне делегације Српске Цркве. Јерарси СПЦ који су учествовали на Сабрању су: Архиепископ охридски Јован, Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, Митрополит загребачко-љубљански Порфирије, Њ. П. епископи: сремски Василије, будимски Лукијан, новограчаничко-средњезападноамерички Лонгин, бачки Иринеј, зворничко-тузлански Хризостом, жички Јустин, врањски Пахомије, шумадијски Јован, браничевски Игњатије, далматински Фотије, бихаћко-петровачки Атанасије, будимљанско-никшићки Јоаникије, захумско-херцеговачки Григорије, ваљевски Милутин, западноамерички Максим, епископ Митрополије аустралијско-новозеландске Иринеј, крушевачки Давид, славонски Јован, аустријско-швајцарски Андреј, франкфуртски и све Немачке Сергије и тимочки Иларион.

Уочи самог почетка Сабора, 18. јуна, у кисамском катедралном Храму Благовештења Пресвете Богородице служена је Заупокојена Литургија којом је предстојао Патријарх александријски и све Африке Теодор Други. У присуству Патријарха васељенског Вартоломеја, свих присутних првојерараха Православних Цркава, великог броја архијереја, Патријарх Теодор је поменуо оне који су страдали за веру православну узневши молитве и у спомен на све блаженопочивше јерархе, свештенике и лаике ко-

ји су се вековима трудили на припреми и сазивању Сабора, али чији почетак нису дочекали. У њихов свештени спомен, Патријарх васељенски Вартоломеј је после Свете Литургије служио помен.

У поподневним сатима истог дана, првојерарси и делегати Православних Цркава су пристигли у критски престони град Ираклион, где су у недељу, 19. јуна, на празник Силаска Светог Духа на Апостоле, у катедралном Храму Светог мученика Мине служили Свету Литургију, којом је Сабор званично отпочео.

Ово литургијско славље, на дан празника, на јединствен начин је оживело атмосферу силаска Духа Светог на Апостоле у Јерусалиму. „Данас је дан јединства“, рекао је Патријарх Вартоломеј на са-

мом почетку своје беседе, „јер смо сви сједињени у вери и тајнама кроз наше литургијско сабрање на једном месту, у ломљењу хлеба“. После Свете Литургије и вечерњег богослужења у наставку је приређен уметнички програм.

Непосредно по узношењу молитве Духу Светом и појању тропара Педесетнице, чиме је у Православној академији на Криту са радом почео Сабор (којим је председавао Патријарх васељенски Вартоломеј заједно са првојерарсима Александријске, Јерусалимске, Српске, Румунске, Кипарске, Грчке, Пољске, Албанске и Чешке и Словачке Цркве), Патријарх Вартоломеј је изашао у сусрет молби Митрополита црногорско-приморског Амфилохија и затражио да пред више стотина учесника буде прочитана перикопа о Христовом одговору на жељу синова Заведејевих да седну са обе његове стране (Мк. 10, 35–45).

Сабрању су се потом обраћали првојерарси Цркава, међу којима и Његова Светост Патријарх српски Иринеј.

Након прве радне сесије, саборно је слушана и темељно дискутована садржина првог саборског документа „Мисија Православне Цркве у савременом свету“, који је претходно припремљен на сабрању предстојатеља Православних Цркава у Шамбезију 21–28. јануара 2016. и који је уз уважавање

примедби Српске Православне Цркве акламативно усвојен уочи почетка нове радне сесије.

После уобичајеног почетка саборског дана служењем Свете Литургије, 21. јуна, у манастиру Пресвете Богородице Путеводитељнице, који се налази уз здање саме Православне академије, рад Сабора је настављен.

На празник Светог Кирила Александријског, након што је Патријарх српски Иринеј служио Свету Архијерејску Литургију са Архиепископом охридским Јованом и Епископом шумадијском Јованом, у присуству патријарха васељенског Вартоломеја, јерусалимског Теофила и румунског Данила, Архиепископа прешевског Растислава, бројних делегата и народа у манастиру Пресвете Богородице Одигитрије, 22. јуна, Сабор је наставио рад и завршио дискусију од претходног дана.

У суботу, 25. јуна, завршен је радни део Сабора. У недељу, 26. јуна 2016. одслужена је свечана Архијерејска Литургија којом је началствовао Патријарх Васељенски, а саслуживали су сви присутни поглавари Православних Цркава.

Детаљнији извештај и саопштење са Сабора на Криту очекујемо у наредном броју *Православља*.

Фото: Ђакоп Александар Секулић

Извор: Информативна служба СПЦ

Приредила З. Н.

Самопроглашене власти из Приштине поново ће истаћи своју кандидатуру за улазак у УНЕСКО

и тако покуšati da црквено културно наслеђе присвоје и отуђе од Српске Православне Цркве и српског народа.

Тим поводом подсећамо читаоце на историју и порекло косовско-метохијских светиња.

Богородица Лъвишка

Зеница ока мога теби је гнездо

Један учени источњак, пролазећи кроз Призрен после освајања Цариграда половином 15. века, био је усхићен лепотом Богородице Љевишке. Оставио је запис на трему ове светиње: „Зеница ока мога теби је гнездо. Почасти нас уласком, ова кућа је твоја.“ Ови стихови уписани на арапском, истргнути су из поезије персијског песника Хафиза – забележио је проф. др Љубиша Фолић, пасионирани истраживач српског културног наслеђа на Косову и Метохији.

Богородица Љевишка је била главна црква Призрена. Темељно ју је обновио краљ Милутин уз помоћ Епископа призренских Дамјана и Саве, између 1306–1307. године, на остацима цркве из XIII века, која је лежала на темељима базилике средњовизантијског периода (IX–XI века). Архитекта, протомајстор Никола, остварио је почетком XIV века архитектонски веома успелу грађевину чије језгро је чинила петокуполна црква уписаног крста, опасана бочним опходним бродом и припратом са отвореним тремом (данас зазиданих пролаза), са кулом на западној страни. Вешти и даровити протомајстор Никола испољио је своју градитељску способност како у просторном и конструктивном решењу, тако и у декоративној обради фасада зиданих наизменичним редовима опеке и сиге, уз употребу керамопластичних елемената. Керамички уметци у виду полукругова или исечака круга, меандра, цветова, звездица, глава животиња наглашавали су отворе грађевине, или су попут натписа водоравно текли дуж апсиде. Био је то храм са звоником који је стремио високо изнад кућа Призрена и наглашавао духовни центар у њему. Омиљено обитавалиште владара, посебно последњег Немањића, посвећено је Богородици.

И по паду Србије под Турке, Саборна црква је једно време била православна богомоља, о чему управо сведочи онај стих персијског лирика који је на пажљиво изабраном месту (на фресци) био урезан. Турци су је ипак претворили у џамију, а да би је прилагодили својим потребама, искуцали су фреске зидарским чекићем да би малтер лакше прионуо на зид

Окована зеница

Одлуком Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НРС у Београду, од 11. марта 1948, Богородица Љевишка је добила статус непокретног културног добра, а на Унеско-ву Листу светске баштине у опасности уписана је 2006. године. Ова лепотица међу црквама на КиМ је гађана ватреним оружјем и спаљена 2004. г. У мартовском погрому планула је зеница ока. Свима је било јасно да је крај поезији, када су тешко оштећени портрети Немањића из припрате, сликарство куле, а у мањој мери и сликарство наоса.

koji je potom prekrечen. Veoma ošteћен живопис посеђује изузетне вредности и спада међу најуспелије фреско-целине из доба владавине византијске династије Палеолога. То је дело протомајстора Астрaпе из Солуна са сарадницима (1310–1313) који је, судећи по сачуваном живопису, начинио изузетно оригиналан избор композиција, појединачних фигура, њихових иконографских решења како у детаљу, тако и у целини. Посебно су значајни били портрети ктитора и поворка Немањића, предака краља Милутина, који су натприродне величине.

Конзерваторско-рестаураторски радови на архитектури обављени су педесетих година двадесетог века, сликарство је испод слојева креча откривено 1950–52, а потом је чишћено и ретуширано у више наврата између 1969–79. године.

3. Нешућ

ПРАВОСЛАВЉЕ 1183

- 2**
Сабрање Православних Цркава
- 3**
Зеница ока мога теби је гнездо
- 6**
Активности Патријарха
- 7**
Беседа на Видовдан 1916. године
- 8**
Свети и страшни празник
- 10**
Поводи: реаговања на Вербићев обрачун са веронауком
Славица Лазић
- 13**
TheoCup 2016
Ненад Срећковић
- 14**
Живот и рад Еп. Николаја (12)
Философија језика
Радован Бићковић
- 16**
Топлички устанак (12. део)
Боривоје постао Борис
Анђоније Ђурић
- 18**
Патња, спас, слава
Зорица Нешић

- 20**
Мојсије „види или не види“ Бога
Проф. др Родољуб Кубаић
- 22**
Пред лицем Бога
и пред лицем човека
Јован Блајковић
- 24**
Сава Хиландарац
– чувар хиландарске библиотеке
Данијел Живковић
- 28**
90 година београдске
Синагоге Сукат Шалом
др Александар Раковић
- 30**
Мозаик – сведок времена
М. Симоновић
- 32**
Теодорит Кирски
и Богољубива историја
Лазар Нешић
- 34**
(Не) Самопоуздање
Саша Велимир
- 37**
Свет књиге
- 38**
Наука, уметност, култура...

- 40**
Кроз хришћански свет
- 42**
Из живота Цркве
- 46**
Вјечнаја памјат

На насловној страни:
**Двоглави орао Кнеза Лазара
са припрате католиконе
манастира Хиландар (1380. г.)**
Фото: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Презвитер др Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крућковић

Лектор и коректор
Ана Јокић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двобој.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична поштом је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP;
авионом: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavska Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116

Маркетинг: +381 11 30-25-113

Преплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786

e-mail: pravoslavljje@spc.rs – редакција

pretplata@spc.rs – претплата

pravoslavje.rs; www.pravoslavljje.rs

web:

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови
и прилози објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повреду ауторског права и кривично дело.

Графичка припрема, слог и прелом: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломинка 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 – Православље
COBISS.SR-ID 16399106

**Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије**

Графичка припрема овог, 1183. броја *Православља*, завршена је
у среду, 29. јуна 2016. године у 12.00 часова, када је
у штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

Званични приједи

Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је 10. јуна 2016. у Патријаршији српској у Београду Дениса Кифа, амбасадора Велике Британије у Београду. Пријему су присуствовали Срђан Глигоријевић, виши саветник при Амбасади, као и свештеник Владимир Вранић, шеф Кабинета Патријарха Српског.

Његова Светост примио је 13. јуна 2016. у Патријаршији српској Надежду Кушченкову, директорку Руског дома у Београду, и протојереја Виталија Тарасјева, старешину подворја Руске Православне Цркве у Београду.

У Јагодини

Патријарх српски Иринеј и Епископ шумадијски Јован су у суботу, 11. јуна 2016, извршили велико освећење Цркве Светог Јована Крститеља у селу Кончарева код Јагодине, задужбине Драгана Марковића Палме и његове породице, служећи у наставку Свету Архијерејску Литургију на платоу испред цркве. Саслуживали су протојереји-ставрофори: Миладин Михајловић, Радослав Станковић, протојереји: Небојша Младеновић, Бојан Димитријевић, Александар Гајић, Александар Марковић и други.

Беседећи, Патријарх Српски је између осталог ре-

На Криту

Предвођена Његовом Светошћу Патријархом српским Иринејем, делегација Српске Православне Цркве отпутовала је 16. јуна 2016. на Крит, на Сабрање Православних Цркава. Заједно са предстојатељом Српске Православне Цркве и архијерејима, на Крит су отпутовали и професори и студенти који су на седницима сабора учествовали као део званичне делегације Српске Цркве.

као: „Има ли нешто веће, него подигнути дом Имену Божијем, има ли што племенитије него подигнути дом великом Пророку Св. Јовану Крститељу Господњем, који је припремао свет за долазак Спаситеља, Сина Божијег, који и нас данас припрема, драга браћо и сестре, покајањем... Морамо бити свесни, да је у нама лик Божији, што нас доводи до сазнања да смо сви браћа и сестре... Радује се Господ када храмове обнављамо и градимо нове, али се највише радује када од себе чинимо храм Божији.“

На предлог Владике шумадијског Јована, САСинод СПЦ доделио је Драгану Марковићу, председнику СО Јагодина, високо одликовање Српске Православне Цркве – Орден Светог Саве првог степена за делатну љубав према Светој Мајци Цркви, посведочену његовим ктиторством, изградњом храма посвећеног Светом Јовану Крститељу, парохијског дома и других пратећих објеката при овом храму у свом родном месту Кончарева.

Извор: Епархија шумадијска

Видовданска беседа

Св. Владика Николај Велимировић: Беседа на Видовдан 1916. године

Господо и пријатељи! Дошао сам из Србије, из Европске поноћи. Тамо нигде ни зрачка светлости. Сва је светлост побегла са земље на небо и једино нам одозго светли. Па ипак, ми нејаки у свему, сада овако, јаки смо у нади и вери, у скоро свануће дана. Захвалан сам лорду Архиепископу Конкен Бериском, који ми је омогућио да на свети Видовдан овог лета господњег 1916. године, у овој прекрасној Цркви Светог Павла, пред његовим Височанством краљем Џорџем петим и најугледнијим Енглезима могу да вам се обратим.

Господо и пријатељи! Цео дан јуче провео сам разгледајући овај величанствени храм, који је понос Енглеске и Хришћанства. Ја сам видео да је он саграђен од најскупоценијег материјала, донешеног из разних крајева империје у којој сунце не залази. Видео сам да је саграђен од гранита и мермера које су испирали таласи стотине мора и океана. И да је украшен златом и драгим камењем, донетим из најскупоценијих рудника Европе и Азије. И уверио сам се да се овај храм с правом убраја у једно од архитектонских чуда света.

Но, господо и пријатељи! Ја долазим из једне мале земље на Балкану, у којој има један храм, и већи, и лепши, и вреднији, и светији од овог храма. Тај храм се налази у српском граду Нишу, и зове се ЋЕЛЕ КУЛА. Тај храм је сазидан од лобања и костију мог народа. Народа, који пет векова стоји као стамена брана Азијатском мору, на јужној капији Европе. А кад би све лобање и кости биле узидане, могао би се подићи храм триста метара висок, толико широк и дугачак, и сваки Србин би данас могао подићи руку и показати: Ово је глава мога деде, мога оца, мога брата, мога комшије, мога пријатеља, кума. Пет векова Србија, лобањама и костима својим, брани Европу да би она живела срећно. Ми смо тупили нашим костима Турске сабље, и обарали дивље хорде које су срљале као планински вихор на Европу. И то не

Причешће српске војске у 1. светском рату – као и у Цркви Самодрежи о Видовдану 1389. године (фото: manastir-lepavina.org)

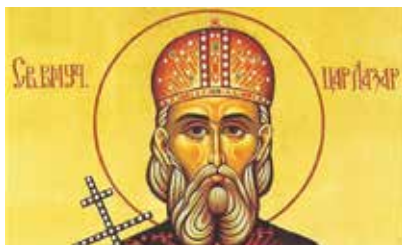
за једну деценију, нити за једно столеће, него за сва она столећа која леже између Рафаела и Ширера. За сва она бела и црвена столећа у којима је Европа вршила реформацију вере, реформацију науке, реформацију политике, реформацију рада, реформацију целокупног живота. Речју. Када је Европа вршила смело кориговање и Богова и људи из прошлости, и када је пролазила кроз једно чистилиште, телесно и духовно. Ми смо, као стрпљиви робови, ми смо се клали са непријатељима њеним, бранећи улаз у то чистилиште. И другом речју. Док је Европа постајала Европом, ми смо били ограда њена, жива и непробојна ограда, дивље трње око питоме руже. На Видовдан, 1389. године, Српски кнез Лазар, са својом храбром војском, стао је на Косову Пољу, на браник Хришћанске Европе и дао живот за одбрану Хришћанске културе. У то време, Срба је било колико и вас Енглеза. Данас их је десет пута мање.

Где су? Изгинули, бранећи Европу.

Сада је време да Европа Србији врати тај дуг.

Прослава Видовдана

Свети и страшни празник

Данас је Видовдан! Какву нам блавест, какво Јеванђеље јавља данашњи велики, свети и страшни Празник. Гле, испред свих, он нам шаље дивног светитеља Божјег Светог Цара Лазара. Он на тањиру носи главу своју. Куда Свети Кнеже? – У Небеско Царство. Дошао је дан када немањићка Србија полаже свој страشان испит, дан – када Свето Јеванђеље Светог Саве отвара тешке, страшне странице своје српске голготе. Свети Кнез определио се у име целог народа и са целим народом за Царство Небеско, јер је: земаљско царство за малена, за кратко време, а небеско је вавек и до века! Требало је изабрати између истинитог Бога Господа Христа и руље са истока која је носила неко својеврсно незнабоштво. И Свети Кнез није могао поступити другачије. Свети Кнез није могао довршити историју Светих Немањића него да са свим својим народом крене путем Јеванђеља Светог Саве. Путем служења Господу Христу, путем стварања Свете Србије.

[Свети Јустин Ћелијски,
Беседа о святой Србији
(на Видовдан 1966. године).]

Видовдан који је определио нашу историју

Централна прослава Видовдана у Епархији рашко-призренској обележена је у манастиру

Грачаница Светом Архијерејском Литургијом коју је служио Епископ рашко-призренски Теодосије уз саслужење великог броја свештеника и свештеномонаха из више епархија Српске Православне Цркве.

Литургија је служена у порти манастира Грачаница а у присуству око две хиљаде верника који су са свих страна пристигли да на овом месту буду заједно за овај велики празник. Након благосиљања славског жита и колача и славске трпезе у трпезарији манастира велики број верника и свештенства упутило се на Газиместан где је Епископ Теодосије служио парастос свим косовским јунацима и осталим војсковођама и војницима који од Косовског боја до данас пострадаше за веру и отечество.

Сви путеви, после Газиместана, водили су ка северној Косовској Митровици где је свечано откривен Споменик кнезу Лазару. После химне „Боже правде“ коју је отпевао црквени Хор „Бранислав Нушић“, свечано је откривена бронзана статуа кнеза, тешка седам и по тона, висока седам и по метара, смештена на

каменом постољу високом два и по метра.

Рад вајара Мирољуба Стаменковића открио је Марко Ђурић, директор Канцеларије за Косово и Метохију, од кога је и потекла идеја да се споменик кнезу Лазару Хребелановићу постави на Тргу Шумадија. Владика рашко-призренски Теодосије освештао је и благословио споменик, нагласивши да је „тај Видовдан определио нашу историју“.

– Кнез Лазар је овде да остане, јер су и Срби овде да би остали и нека данас, овде пред Богом и пред Светим кнезом Лазаром, то буде наша заклетва – поручио је Марко Ђурић у име државе Србије, која је дала средства да се овај монументални споменик подигне.

Изабрани за Царство Небеско

У уторак, 28. јуна 2016. године, у Цркви Светог великомученика кнеза Лазара на Звездари свечано је прослављена слава овог храма. Свету Архијерејску Литургију служио је Његова Све-

тост Патријарх српски Иринеј, уз саслужење протојереја-ставрофора Бранка Топаловића, архијерејског намесника, и Драгослава Стикића, старешине храма. Саслуживали су протођакон Стеван Рапајић, ђакон Александар Секулић, јерођакон Силуан из светогорског манастира Григоријат и ђакон Игор Грацун. После Свете Литургије Патријарх Српски је беседећи подсетио на успоне и падове у српској историји, на победе и поразе од Маричке битке, па све до Првог и Другог светског рата, али је на крају истакао да се историја Цркве Христове сећа само оних који су изабрали Царство Небеско – Кнеза Лазара, Светих Немањића – Симеона Мироточивог, Саве, Стефана Дечанског, али и Новомученика српских – Јасеновачких и Пребиловачких. Након Свете Литургије, Патријарх Иринеј је служио парастос свим жртвама Косовског боја и свим српским мученицима и страдалницима од тада, па све до данашњих дана.

Литија око Храма Светог великомученика кнеза Лазара је уследила одмах по парастосу, а потом је Првојерарх Српски преломио колач са братством храма и са домаћинима славе – породицом Шћекић.

Мошти Светог кнеза у Литији

Уочи празника када Црква Лазарица у Крушевцу прославља свога ктитора и заштитника Светог великомученика кнеза Лазара, служено је свечано бденије, након кога је пререзан славски колач поводом крсне славе Хора Светог кнеза Лазара. На Видовдан је Свету Божанствену Литургију служило шеснаест свештенослужитеља, из Епархије крушевачке, Аустралије као и два војна свештеника. По Светој Литургији служен је и парастос свим мученицима страдалим за веру и отачаство од Косовског боја до данашњих дана. Након

парастоса предвођена моштима Светог кнеза Лазара кренула је Литија до централног градског трга – споменика Косовским јунацима, где је такође служен помен овим Светим Мученицима.

Празник којим празнујемо
Христа распетог и васкрслога

Митрополит црногорско-приморски Амфилохије служио је на Видовдан са свештенством Свету службу Божију са парастосом српским мученицима и новомученицима пострадалим пре, у време и после Косова за Крст часни и Отачаство.

У литургијској беседи након читања Јеванђеља Митрополит Амфилохије је рекао да је Христос на Голготи, кроз своје распеће и жртвовање за живот света, али и кроз своје васкрсење, открио сву тајну људског живљења.

„И показао је пут којим је призван да иде сваки човјек рођен на овој земљи. А нема другога пута сем сараспињања Њему на начин Његових пророка и мученика, на Његов начин, јер само они који се Христу сараспињу, задобијају тајну, не само пролазнога земаљског живота, него и вјечнога и непролазнога“, рекао је Митрополит Амфилохије. Високопресвећени је рекао да су Свети Мученици доказ зрелости сваког земаљског народа и додао: „Празнујемо све оне који су се сараспели Христу да би вјечно са Њим живјели, а посебно оне који су у вријеме косовског и покосовског страдања, до данашњих страдања, на челу са великомучеником косовским Лазаром ходили за Христом, носили Његов часни крст и који су учинили наш народ зрелим народом, на-

родом који и данас свијет обогаћује свецима“, поручио је Митрополит Амфилохије. Потом је изведена празнична академија. Видовдански сабор у манастиру Подластви грбљској завршен је славском трпезом хришћанске љубави.

На Озрену

Крсна слава Војске Републике Српске и Трећег пешадијског (Република Српска) пука, Свети великомученик кнез Лазар и сви Свети Мученици и Новомученици српски – Видовдан свечано је прослављена у манастиру Светог Николаја на Озрену у Епархији зворничко-тузланској. Са благословом Епископа зворничко-тузланског Хризостома, Свету Архијерејску Литургију и парастос свим пострадалим војсковођама и војницима од Косовског боја до данас, служио је Епископ бихаћко-петровачки Атанасије, представник Српске Православне Цркве при Министарству одбране и Оружаних снага Босне и Херцеговине. Епископу Атанасију су саслуживали, Архимандрит Данило игуман манастира Озрен, протосињел Методије игуман цетињског манастира, протојереј-ставрофор Никола Пекић и војни свештеници СПЦ у Министарству одбране и Оружаним снагама Босне и Херцеговине протојереј Милорад Милинковић, јереј Иван Савиновић, јереј Михаил Гавриловић и јереј Немања Лакић. Обележавање крсне славе Војске Републике Српске одржано је под покровитељством председника Републике Српске Милорада Додика.

Прир. З. Нешић

Поводи: реаговања на Вербићев обрачун са веронауком

Упркос најавама министра Вербића да ће часови веронауке бити редуковани у основним, а укинута у средњим школама, Национални просветни савет изашао је са ставом да веронаука у непромењеном обиму остаје и наредне школске године. Због чега би веронаука требало да остане обавезни изборни предмет и који су разлози да се више не посеже за њеним укидањем – настављамо полемику са угледним јавним и научним личностима у наредним бројевима *Православља*.

Веронаука и наука

Гојко Ђоџо, ђесник

Како ће неко ко о хришћанству ништа не зна читати Дантеа, Његоша, Достојевског, како гледати Леонардово и Дирерово „Поклоњење мудраца“ у галерији Уфици, како се дивити Микеланђелу у Сикстинској капели или фрескама Студенице и Сопоћана, како слушати Бахове пасије?

Разговор о веронауци као школском предмету и потреби верског образовања деце чини се да није одвећ смислен. Разумније би можда било поразговарати о томе каква би то настава требала бити. Да ли би, поред изучавања основних елемената хришћанства и других религија – у складу са друштвеном средином – требало понешто научити и о историји религија или религијских идеја, о нашој старој вери, на пример паганству и митовима? О томе какав уџбеник треба да буде катихизис, педагози, вероучитељи, социолози и психолози свакако треба да разговарају. Али расправе и анкете о томе да ли веронауку треба укинути или је преименовати у некакав бонтон, неку врсту малог буквара људских и грађанских права, подозрева је политичка игра. Реч је о пројектовању наше будућности, какво друштво ми желимо бити.

После полувековне политичке праксе у којој је идеологија замењивала религију, а Маркс Христа, те после школског искуства сваког иоле образованијег човека који је изучавао друштвене науке, посебно оних што су се бавили културом, историјом уметности, књижевношћу или филозофијом, овакав разговор личи на убеђивање баштована да цвеће може да расте и цвета без заливања водом.

Студирао сам светску књижевност и историју уметности, и уверио се да се знатан број великих књижевних и ликовних дела не могу ваљано разумети без познавања Библије и грчке и римске митологије. Да не идем даље од оног што се условно може именовати као европски културни простор. Како ће неко ко о хришћанству ништа не зна читати

Дантеа, Његоша, Достојевског, како гледати Леонардово и Дирерово „Поклоњење мудраца“ у галерији Уфици, како се

дивити Микеланђелу у Сикстинској капели или фрескама Студенице и Сопоћана, како слушати Бахове пасије? За разумевање ових дела и уживање у њиховој лепоти, нужно је извесно религијско предзнање, верницима и атеистима подједнако. А где ће то научити, ако не у школи? Око тога бар не би требало да буде никаква спора.

Наша предрасуда да је религија, као збир догми и учења о Створитељу и стварању света, бајковита прича обесмишљена научним достигнућима и Дарвиновом еволуцијом, рецидив је комунистичке идеологије у којој је атеизам био само други вид религије.

Не смемо, такође, заборавити да је православље суштинска ознака српског националног идентитета и да је логично да деца буду упућена у основе вероисповести свог народа. То би требало да вреди за сву децу, неовисно од тога да ли су родитељи теисти или атеисти, јер је реч о школи, а не о цркви, образовање не подразумева и исповедање вере. Деци, чији родитељи припадају другим конфесијама, дакако, треба омогућити и друкчије верско образовање.

Најзад, ваља напоменути да нема ниједног великог научника који, на неки начин, није био религиозан

и да се наука, у својим највећим думетима, суочава са проблемима који се граниче са метафизичким тајнама. Доста често се по свету организују сусрети истакнутих теолога, научника и филозофа, теиста, атеиста и агностика, који расправљају о тим човековом уму појмљивим и непојмљивим питањима.

Наука и веронаука, дакле, не противрече једна другој него, свака на свој начин, поспешују разумевање света. Крајње је време да наши педагози и они што се баве политиком образовања то разбистре у својој глави.

* * *

Мањина оспорава право већини на избор

Проф. др Александар Илић,
амбасадор у Чешкој Републици 2001–2005.

Надам се да ће разум превладати, да ће веронаука у школама остати и да ће овај рђаво прикривени покушај обнове мањинског агресивног атеизма бити заустављен

Већ сам био у прилици да полемишем са представницима „школе мишљења“ која жели да под различитим изговорима спречи предавање веронауке у нашим школама.

Из чланка „Живи и пусти друге да живе“, који је био објављен у *Полицији* 13. децембра 2014. у Културном додатку, наводим шта сам тада истакао: „И. М. смета веронаука у школама. Већина грађана Србије су верници и добро је што је тако. Веронаука у школама није обавезни, већ изборни предмет. Мени веронаука у школи ни мало не смета, нарочито у земљи у којој је деценијама обавезни предмет било учење о класној борби у којој најмање три класе – буржоазија, сељаштво и аристократија – треба да буду истребљене, бачене на ђубре историје. Та злочиначка теорија била је деценијама обавезујућа у свим средњим школама и на свим факултетима. Последице такве чудовишне индоктринације осећамо и данас. За разлику од тога, на часовима веронауке ђаци могу нешто сазнати, ето, чисто информативно о Десет Божијих заповести, тек да се оријентишу у животу – шта је исправно а шта није. Као што је познато, Христос на свом путовању проповеда љубав и праштање, никада борбу и мржњу. *Ко шебе каменом, ти њега хлебом, Љубиће непријатеље своје и молиће се за оне који вас прогоне, Који је међу вама без греха, нека први баци камен...* да даље не набрајам.

Чак и у окрутном Старом Завету (око за око, зуб за зуб) постоје дела непролазне филозофске мудрости и поетске лепоте, *Књига о Јову*, *Књига Пророковина*, *Пјесма над пјесмама*. Без *Књиге о Јову* немогуће је разумети модерну филозофију и књижевност, рецимо Франца Кафку. Наравно, историја Цркве и понашање свештеника нису у историји и данас били увек у складу са Христовим учењем, али то говори о несавршености људи и не може да обезвреди веру.“

Да наведеном додам још неколико речи. Предавања и разговори о веронауци могу се убедљиво бранити филозофским (метафизичким), етичким, психолошким, естетичким и историјским разлозима. Код нас се често истиче да већина треба да брани права разних мањина, и то је свакако исправан став. У случају веронауке, међутим, мањина оспорава право већини на избор – а и вера је једно од основних људских права. Питање је, такође, каква је то технократска концепција образовања која искључује религију као део културе и хуманистике? Да ли су нам потребне свестране личности или само точкићи и шрафићи производног механизма? Млади људи су данас суочени са великим тешкоћама и заправо је задивљујуће што у кризним временима показују интересовање и траже ослонац у вери и њеним лепим традицијама у нашем народу и историји. И сада би неко да им и то одузме.

Надам се да ће разум превладати, да ће веронаука у школама остати и да ће овај рђаво прикривени покушај обнове мањинског агресивног атеизма бити заустављен.

* * *

Зато нам је веронаука важна

Милан Ђурђевић, музичар

Какав монструозни ум може да оспори идеју хуманости као идеју коју треба преиспитати и преваспитати? А можда и укинути?

У односу страха од истине као могућем приближавању сопственом идентитету, или прихватању идеје манипулације као нужног зла сопствене стварности, шта би рамо? Оно што нам грађанско друштво нуди као своју верзију удаљавања од Бога, у виду тржишно корпоративног капитализма успостављеног у новом систему вредности, оличеног у новом божанству – новцу? Или, можда враћање у мајчину утробу и проживљавање катарзе у виду онога чега више скоро и да нема – спокоја?

Е, ту долазимо на почетак. Ми, као сведоци, уједно и таоци једног времена, имамо апсолутно право на идеју о спасењу душе, ума, концепта живљења... Јер, бити толико близу бесмисла доводи до само једне реакције: суочавање са узроцима моралног посрнућа цивилизације са којом делимо дане, сате, жеље, надања и страхове. А узроци су у планском удаљавању људи од Бога. Од себе... Јер како другачије од човека направити звер која се, у сврху потпуне злоупотребе, може искористити као машина за убијање свега људског. Без трунке кајања, етике, емпатије, морала...и то као легитимне идеје живљења – претворене у модерно друштво. Зарад оног „анахроног“, у којем идеја хуманог човека ограничава могућност манипулације и одсуства свести о последицама зла... Ту негде, у вртлогу свести да материјално доминира у односу на духовно, расту наша деца, ми живимо изгубљени без снаге да зауставимо центрифугу у коју смо упали, а без довољно свести о последицама глобалног процеса.

И ту се појављује идеја о Богу, идеја о љубави као излазу из лавиринта неснађености у околностима наметнутим и потпуно ирационалним у односу на суштинске потребе човека. Бог = љубав, то је основна дефиниција нашег бића. Проналажење оног лепог у себи, преношење оне љубави коју осећамо према родитељима и деци на све око нас јесте Божија идеја живота која би, пренета у таласима, донела мир, љубав и спокој и отворила нова врата наде да је једино поштен човек уједно и срећан. Јер носи у себи племениту идеју заједништва, која апсолутно искључује такмичарски материјализам, потрошачку психологију и уноси једну врсту радости у живот, која нема алтернативу. Самим тим, млади човек почиње да воли људе око себе, јер га не угрожавају. Почиње да примећује све оне мале ствари од којих је силом отргнут, почиње да осећа време које долази са надом да оно носи неку нову врсту узбуђења, а не само да констатује оно које је већ прошло... И ту човек успорава своје биолошко старење, дани постају дужи, увиђа лепоту свега оног што сад не примећује. И Бог постаје, лаички речено, гарант сигурности да неће ништа лоше направити, како он, тако и свако други. И то постаје морални кодекс естетике наших живота. Волећи и поштујући идеју љубави, ми заправо славимо идеју Божију, а то је правда на земљи оличена у поштењу, поштовању и покајању, како не бисмо изгубили лице човека.

И коме то смета? Какав монструозни ум може да оспори идеју хуманости као идеју коју треба преиспитати и преваспитати? А можда и укинути? Па запитајте се сами... јер ко нама, некима може одузети илузију о добром? И поред свих искушења реалног времена у којем живимо... Мени, нико. Право на васпитавање деце у духу православних кодекса (не догми) да буду поштени људи, да воле живот, поштују различитости и безусловно шире хуману идеју о потреби егзистенцијалног, духовног и никако материјалног, и са том идејом да корачају кроз искушења која носи живот. А да своју срећу доживе са онима који исте идеале заступају...

Е, зато нам је веронаука важна. И све док постоји грам шансе да љубав победи зло, вреди. А докле вреди, бићемо ту негде... И можда неко време испред нас покаже сву истину наших покушаја. Е, тек за то вреди, и све док смо ту, има наде. А јесмо. И бићемо зарад наше деце, њихове деце и идеала о правди. О миру и спокоју... Кад једном неко пита, да кажу – био је добар човек! За то вреди.

* * *

Прогон веронауке као прогон православља

*Драгољуб Пејировић, проф. Филолошког факултета
у Новом Саду (у пензији)*

Вербић као бољи ђак Карла Билта

Последњи пут спорио сам се с министром за памет пре више од тридесет година, и сад никако не могу утврдити која је разлика између онога некадашњег и овога садашњег: онај је био комуниста, а ни овај му није много уступио; онај се трудио да памет стави под полицијски надзор, а ни овај се од њега много не разликује; онај се жестоко залагао за ширење латиничке религије, а и овај улази у ред бољих ђака Карла Билта који мисли да је православље онај чинилац светске историје без чијег уништења не треба ни размишљати о томе да ће се „Нови светски поредак“ моћи лако зацарити.

Комунисти су дошли (једнако и Србима и Русима) с циљем да припреме затирање православља, али изгледа да је оно било много отпорније него што су очекивали његови разарачи: током Другога светског рата (и много година после њега) они јесу побили много више архијереја и свештенослужитеља (и поравнали много више црквишта и манастиришта) него што је то пошло за руком свим српским крвницима заједно. Кад је, међутим, комунистички терор мало „ослабио“ и кад се учинило да се он полако примиче према историјском памћењу, Божија Наука вратила се у школе пре 15 година.

А малом министру за памет неко је шапнуо да ће у историји српске школе остати уписан као много већи ако веронауку протера из српске школе, и оснажи ону мајмунску теорију. И све ће то Срби платити – као што су платили и сваку ону бомбу коју су на њих бацили комунистички „западни савезници“.

Приредила Славица Лазич

Спортска манифестација студената богословских факултета свих хришћанских конфесија

TheoCup 2016

– екипа ПБФ освајач турнира трећу годину заредом

Фудбалска екипа студената Православног богословског факултета Универзитета у Београду наставила је традицију учествовања на „TheoCup“-у, освојивши прво место у конкуренцији од двадесет четири екипе. Турнир је трајао од 9. до 12. јуна 2016. године у Мајнцу (Немачка). Најбројнији су били студенти римокатоличких и протестантских факултета из Аустрије, Мађарске, Немачке и Швајцарске. Представници православних факултета, поред екипе из Београда, били су студенти факултета Светог Василија Острошког из Фоче.

„TheoCup“ је спортска манифестација која окупља студенте богословских факултета свих хришћанских конфесија. Ово је девети пут да се студенти нашег факултета налазе на списку учесника, а први пут да је једна екипа освајач турнира три године заредом. Поред спортског надметања, студенти имају прилику да се друже, размене искуства и на тај начин остварују контакте са колегама са Запада.

И ове године смо на путу ка Мајнцу боравили у Бечу, где нас је угостио Његово Преосвештенство Епископ аустријско-швајцарски Андреј. У Саборном храму Светог Саве смо литургијски прославили велики Господњи празник Вазнесења Господњег – Спасовдан. Након Свете Литургије Епископ Андреј нам је пожелео много успеха, нагласивши да је најважније да се такмичење одвија у духу мира и слоге, међусобне љубави и доброте. У знак захвалности за несебичну љубав коју нам је пружио, поклонили смо му дрес наше фудбалске екипе са његовим именом.

У Мајнцу смо дочекани са великом радошћу домаћина. Након пријема и свечаног отварања турнира, екипе су жребом подељене у пет група. У групној фази такмичења наша екипа је освојила друго место, испред тимова из Мајнца, Минстера и Бамберга. Једини пораз у првој фази такмичења био је од колега из Дебрецина. У осмини финала савладана је

екипа из Франкфурта резултатом 3:0. Четвртфинални меч, уједно и најбољи који смо одиграли, завршен је резултатом 4:1 у нашу корист, а противници су били студенти из Бенедиктбојерна.

У полуфиналу нас је сачекала екипа из Мађарске, од које смо били поражени првог дана такмичења. Иако су већи део меча били у резултатској предности, утакмица је завршена нерешеним резултатом 2:2. Захваљујући успешним одбранама нашег голмана Стефана Беочанина, из пенал серије смо изашли као финалисти.

Последња препрека на путу до трофеја била је екипа Тибингена. И поред многобројних шанси за вођство, утакмица је завршена без голова. После извођења пенала успели смо да одбранимо титулу, резултат је био 3:2. Трофеј намењен победницима подигао је капитен екипе Стефан Марић.

За целокупан успех заслужни су следећи играчи: Александар Цвијановић, Бранислав Мићановић, Данило Петров, Јован Радић, Љубиша Ђетојевић, Миливоје Марковић, Славиша Дунчевић, Стефан Адамовић, Стефан Беочанин, Стефан Марић и Ненад Срећковић.

Велику захвалност поводом организовања овог путовања дугујемо: декану Православног богословског факултета др Предрагу Пузовићу, управи факултета, професору др Родољубу Кубату, Православном спортском друштву „Света Србија“, господину Милораду Ивановићу, возачу који се побринуо да наше путовање буде безбедно. Значај оваквих сусрета за нашу Цркву препознали су Његово Преосвештенство Епископ топлички г. Арсеније и Његово Преосвештенство Епископ аустријско-швајцарски г. Андреј, који су додатно помогли наш одлазак у Немачку. Још једном им се захваљујемо и желимо свако добро од Господа.

Дил. теолог Ненад Срећковић

– Од Свечовека до Богочовека –

Живот и рад Епископа Николаја

– 12. део –

Философија језика

Радован Биговић

Савремени човек се налази у драматичној, понекад и трагичној духовној ситуацији. С једне стране, његов ум и дух суштински су обликовани по моделу појмовног начина мишљења и изражавања. С друге стране, тај исти човек, негде у дубинама свог бића, осећа да га таква култура осакаћује и да је тај језик немоћан и неадекватан да у потпуности искаже пуну истину о Богу, свету и човеку. То је и навело модерног човека да трага за „архајским“ и за „рестаурацијом заборављених језика“. Отуда је питање језика постало једно од основних питања модерних мисли. Оно се налази у структурализму Клода Леви-Строса, у „говору као чувару бића“, у онтологији Мартина Хајдегера, у дијалектици керијге и мита егзегезе Рудолфа Бултмана, у универзалном симболизму Рикера, у философији симболичких облика Ернста Касирера, код мислилаца Бечког круга, у дубинској психологији Јунга, у Шелинговој философији мита, делимично и у теологији Сергија Булгакова. Уобичајене представе о језику као инструменту говора, лингвистичка и филолошко-функционална димензија уступају место трагању за онтолошким значењем језика. Иде се од језика појмова ка језику симбола.

Та свеопшта појава изгледа да је индиректно подстакла и многе теологе да откривају унутрашње богатство језика које је сакривено у Јеванђељу, Литургији, иконопису, архитектури, химнографији, обредима и ритуалима. Трагање за дубљим смислом језика, за тајном, универ-

Владика Николај Велимировић са народом
(из филма о Св. Вл. Николају)

залним симболизмом није било научни модни тренд, већ унутрашња потреба и покушај успостављања егзистенцијалног односа са једним другим светом који је потиснула рационалистичка појмовна слика света и живота. У томе се огледа суштинска потреба људског бића за обликовањем „нове слике света“, где се долази до уверења да су језички знаци само „шифре“ иза којих се скрива бесконачно много тајни. Паралелно са настојањима конституисања „планетарне културе“ тежи се „стварању универзалног језика симбола“.

Нововековна култура, мање-више кроз све своје садржаје, наметнула је човеку језик појмова, или, боље речено, језик математике. На таквом језику изражавала се целокупна стварност: онострано и онострано. Што није било схватљиво и преводљиво на појмовни језик, проглашено је непостојећим. Математички модел мишљења и изражавања доминирао је модерном европском мишљу. Тај језик је постао критеријум и модел научности. Лајбниц се чак заносио мишљу да створи универзални језик

математике, верујући да би се тада отклонили сви неспоразуми међу људима и народима. Појмовни језик је све више хватао маха и у теологији. Уложено је много труда да се вековни симболички језик Цркве преведе на језик појмова, што је имало далекосежне последице, углавном негативне.

Математички модел мишљења и језик воде своје порекло од Питагорине теорије бројева. Бројеви су посебни метафорички ентитети који контролишу и потчињавају свемир дајући му ред и поредак. Да није њих, свет би постао хаос. Ова идеја се касније стално провлачи кроз европску мисао. У њеној позадини се, изгледа, крила човекова тежња да потчини и контролише свет, и не само свет већ и Бога (Види следећу литературу: Robins, P. F., *Linguistique générale*, A. Colin, Paris 1973; Ramat, P., *Typologie linguistique*, PUF, Paris 1985; Marle, R., *Parler de Dieu aujourd'hui*, Cerf, Paris 1975; Vergote, A., *Interpretation du langage religieux*, Seuil, Paris 1974).

У источном хришћанству, посебно у првим вековима, веома је био присутан језик алегорije, чија је постојбина Александрија. Он је у Цркви корене хватао преко платонизма и неоплатонизма. У његовој позадини налазио се у један други метафизички став: човекова тежња за бекством и негирањем света.

Христолошки спорови у IV веку, сукоб и поларизација између апофатичког и катафатичког богословља изгледа да су условили стварање *широлошког језика* и језика *симбола*, који ће остати вековни

језик Цркве. Одређеним појмовима су давана нова значења и садржај. Језик је добио своје метафизичко, христолошко утемељење. Људска реч је постала символ, тип, одраз, икона Вечне Речи.

Богословски језик Срба је Вуковом језичком реформом знатно осакашен и осиромашен. Временом се све више отуђивао од Цркве, тако да се у време Владике Николаја није битније разликовао од уобичајеног језика морализма на пољу друштвене конвенционалности.

Језик Владике Николаја, попут језика старозаветних пророка и мистичара Цркве, увек је симболичан, понекад парадоксалан и стално потетичан. Попут Григорија Богослова, Софронија Јерусалимског, Андреје Критског, Јована Дамаскина, и Николаја је био поета по свом унутрашњем тоналитету, јер је целу творевину Божију доживљавао као савршену хармоничну целину и чудесну поезију. Зато Откровење Божије, Божанску реалност, истине вере исказује и описује у сликама и параболама, језиком религиозне уметности и молитвене поезије. Он говори језиком старозаветних пророка, јеванђелиста, апостола и осталих Отаца Цркве до дана данашњег. Његов симболички језик је језик благовести, проповеди и молитвене мистике. Тим језиком он успешно и убедљиво сведочи о виђеном и доживљеном. Иако је његова теологија претежно керигматичка, она се понекад претвара у догматску, у сведочанство мишљења о тајни вере, где се логички појмови претварају у логичке слике или иконе о тајни Божијег Откровења и ономе што је доживео у вери.

Језик симбола код Николаја има своје метафизичко утемељење. Он целу творевину Божију доживљава као символ и одраз Божији. У свакој твари налази се печат Божији. Њега не занима свет у својој феноменалности, појавности, већ у својој нуменалности. Он трага за кореном света, за његовим Божанским начелом. Битно му је да види оно што је одрицала модерна култура, дејство Божије силе и енергије на свет.

Постоје два света, тварни и духовни, а између њих постоји однос

Читаоцима *Православља* представљамо одабране одломке из књиге блажене успомене о. Радована Биговића *Ог Свечовека до Бојочовека* (Р. Биговић, *Ог Свечовека до Бојочовека: хришћанска философија владице Николаја Велимировића*, Друштво Рашка школа, Београд 1998).

и сродност. У Богу је све садржано, све је са Њим у односу и вези, али сам Бог је изван и изнад света. Он ничему није адекватан. Николајев пророчки и уметнички ум удубљује се у видљиви свет, открива у њему символ и печат другог света. Тај символ не ствара мисаоном анализом, већ непосредном песничком интуицијом. Тај доживљај света као симбола другог света улази у његов језички фон. Зато и догмате вере и област метафизике преводи на језик симбола. Када му се чинило неопходним, језик симбола преводио је на језик појмова.

Симболички језик код Николаја, поред метафизичке основе (виђење света као симбола), има и антрополошку димензију и подлогу. Човек на неки начин симболизује Божанско битије. У корену његовог бића налази се лик или образ Божији. Што се више удубљивао у тајну личности, све више је видео у њој лик Бога. Људски ум је символ Вечног Ума, зато и он има своју суштину, дејство, енергије и творачку моћ.

Ако су симболисти с краја XIX и почетка XX века, и уопште светска поезија, кроз векове стварали симболе или их тражили у спољашњим предметима да би именovali Бога, Николај, иако и сам у једном периоду томе склон, не ствара симболе да би се молитвено обраћао Богу или да би тајну Вечног Живота изразио у категоријама симболичког језика. Он просто цео универзум доживљава као симболичко изображавање другог света, вечног и невидљивог. Он дешифрује те видљиве симболе, загледа се и удубљује у њих, увиђајући у њима печат и непролазно дејство Божанског. Спољашњи предмети, појединачно или у својој укупности, само су симболи, одблесци духовног света и Божанске реалности. Ту идеју Николај развија у многим делима, нарочито у *Номологији* и *Символима и сињалима*, о чему ће посебно бити речи.

Сва твар је симболична, па и сам човек. Читав спољашњи свет је једна чудесна Реч. Она је *творачки* и животни принцип (*Нове беседе под јором*, Беседа *Свети као реч*, СД IV, 186). Реч је била у почетку, и Реч је почетак свега. Под том Речју Николај подразумева Логоса Божијег, Вечну Реч. У њој је почетак пута и „извор реке живота“ (Исто, 184). Та Вечна Реч открива себе у природи и кроз човека, сведочећи о себи његово сазнање. Она именује себе кроз људске усне и људску реч. То именовање и људски говор догађају се под Божијим дејством у човеку.

Истичући да је узрок свега што постоји Вечна Реч Божија, Николај само понавља мисао Јеванђелисте Јована и каже: „Реч је почетак свега у људском животу, кроз Њу се ствара све што је створено; без Ње ништа није постало што је постало“ (Исто, 188). Речју је постало све што постоји.

Та прва Вечна Реч је живот, и као таква могла је сама да произведе живот, зато су човек и васиона Реч (Исто, 190). На почетку васионске бедне и променљиве речи морала је стајати *самобитна* Реч. Од Ње и кроз Њу настаје свака друга реч (Исто, 191). Људске речи нису самобитне, оне су у неку руку кондензатори, пријемници, симболи те Вечне Речи. Између њих постоји блискост и сродност, али не и истоветност. Божанска Реч дејствује у човеку, сједињује се с његовом речју. Људски говор, реч, *постигаје место* присуства дејства Вечне Речи, премда не и сама Реч. Све што је у човеку и око њега, све је реч, све говори, све је израз Вечне Речи. Творевина Божија је Њена манифестација. У речима, као и у иконама, налазе се енергије Бога. По форми постојања индивидуално-психолошке речи и идеје су субјективан процес, али по својој суштини реч има онтолошки садржај јер је одраз Вечне Речи.

— наставиће се —

Топлички устанак – нејач против силе и оружја (12. део)

Боривоје постао Борис

Антоније Ђурић

– Српски народ је био пред истребљењем –
– Сведочење Боривоја Димитријевића,
сина попа Мите-Комите –

Овде ћемо дати реч Боривоју Димитријевићу, сину попа Мите-Комите, једном од вођа Топличког устанка. Боривоје Димитријевић је судија у пензији, а у часу устанка имао је пуних петнаест година.

– Мој отац је, колико знам, рођен у Призрену, а по свршетку школовања, постављен је за учитеља у неком селу близу Тетова. Ту негде, у близини, комитовала је једна чета, с којом је мој отац брзо дошао у контакт.

Кад је дошла зима, чета је престала са активношћу: људи су се растали са жељом да се на пролеће поново окупе. Мој отац је отишао у Врање, где се упознао са учитељицом Даринком, којом ће се убрзо потом ожени и стећи петоро деце. Мој долазак на свет, 1902. године, преокренуо је, на неки начин, њихов живот: обоје су

дали оставку на учитељски позив, па је отац рукоположен за свештеника и добио је парохiju у Сијеринској Бањи. Ту је остао до 1908. године, када је добио премештај у село Гргуре, у прокупачком срезу, па смо се преселили у Барбатовић, велико, лепо и питомо село, на путу према Крушевцу, Јанковој Клисури, Блацу и Куршумлији.

Кад је Србија, 1912. године, објавила рат Турској, отац је отишао у комите, остављајући жену и петоро деце. Моја мајка каже да су тада сви плакали и молили га да не иде, али је све било узалуд. Отац је тада, по причању моје мајке, говорио: „Моја је дужност да се борим за крст часни и слободу златну. Сви који су кадри да носе оружје, треба сада да устану и боре се за ослобођење своје поробљене браће који пет векова стењу у ропству отоманске империје...”

То осећање родољубивости одвешће мога оца и у Први светски рат. С комитским одредом Воје Танкосића био је, најпре, на дринском бојишту, а одмах затим и са одредом војводе Вука у бици на Церу...

Но, пре него што је отишао на дринско бојиште у августу 1914. године, отац је мене, свог сина Боривоја, тадашњег гимназисту, чије је школовање започето у Београду, ставио на располагање барбатовачкој општини: био сам општински ћата. Овоме је највише допринео мој чист и леп рукопис. У то време све се писало и преписивало руком. У читавом топличком округу, чини ми се, није било ниједне писаће машине.

**Побегли
из бугарског логора**

Све време рата био сам општински ћата. Нисам ни слу-

*„Моја је дужност
да се борим за крст
часни и слободу
златну. Сви који
су кадри да носе
оружје, треба сада
да устану и боре се
за ослобођење своје
поробљене браће
који пет векова
стењу у ројству
отоманске
империје...”*

(Поп Мита-Комита)

Војвода Димитрије Диндријевић – Поп Мита Комита
(фото: wikipedia.org)

тио да ћу, захваљујући томе, бити сведок најужбудљивијих и најпотреснијих догађаја.

Кад се српска војска повлачила у јесен 1915. године према Косову и Метохији и даље према Црној Гори и северној Албанији, мој отац није кренуо с њом. Покоравајући се захтеву нишког владике Доситеја да свештеници морају остати са својим „стадом“ и деле његову судбину, отац је остао у Барбатовцу. И владика је, разуме се, остао у Нишу.

Кад су нас Бугари окупирали, сеоске општине састале су се у истом саставу, само је администрација морала да се води на бугарском језику. Још нисмо слутили какво нас зло чека. Заиста, нико тада није веровао да ће се српски народ наћи на ивици истребљења: све што је било српско – требало је да нестане. У народу се веровало да ће се српска војска

брзо вратити, да је она учинила само један маневар како би избегла заокружење и уништење и да је питање часа кад ће се вратити и ослободити земљу од завојевача.

Тако је и мој отац мислио. Зато сам ја, по његовом захтеву, остао у општини и у администрацији трпао оно „ер голем“, „ер малек“, где треба и где не треба. Убрзо су настале пљачке, прогони, силовања и убијања. Једне ноћи Бугари су упали у нашу кућу и одвели оца. Нико није знао да нам каже куда су одведени. Мајка је мислила да је наш отац убијен као и толики други. У том јаду и чемеру, у оскудици која је све више притискала народ, протекло је неколико месеци.

Некако у пролеће 1916. године, сећам се добро, враћајући се увече из општине, затекао сам у кући три сељака: један од њих, висок и снажан, са ду-

гим брковима и шајкачом на глави, похитао је према мени раширених руку. Био сам неколико тренутака просто ошамућен овим приказом, а онда сам схватио да је то мој отац... С њим су били свештеник Глиша, који је такође одведен у ропство, и тадашњи председник општине из Доње Драгуше.

Те вечери сам сазнао да су мој отац и поп Глиша побегли из неког логора, који се налазио у селу Паничерову близу Старе Загоре у Бугарској. Бог зна куда су све ишли, шта су преживљавали и како су доспели до Доње Драгуше, села у подножју Јастрепца. Ту су набасали на кућу председника општине и како су имали поверења у њега, све су му испричали, а он их је, оне ноћи, крећући се само њему познатим стазама, довео нашој кући...

– *наставиће се* –

Србија у Великом рату

Прве избеглице које су стигле у Единбург
(фото: РТС)

Рагби репрезентација Србије, Единбург 1918.
(фото: РТС)

Патња, спас, слава

Би-Би-Си: Обележена успомена на дечаке из Србије, ратне избеглице у Шкотској. Британија ће заувек чувати успомену на рагби звезде познате као „Српски дечаки“.

Након 100 година од када је школа у Единбургу прихватила дечаке из Србије који су успели да се спасу од страха пошаста Првог светског рата на Балкану, њихови потомци су се на почетку месеца јуна ове године састали у том шкотском граду како би им одали почаст, објавио је Би-Би-Си.

Наиме, група од 27 дечака, од којих је најмлађи имао 12 година, стигли су те 1916. године у школу „Џорџ Хериот“, пошто су избегли из Србије која је тада пала у руке армија Немачке и њених савезника. Неке од избеглица биле су збринуте и у Глазгову, Дандију и Абердину. Сматрали су себе правим срећницима не само због тога што су преживели повлачење преко планина Албаније и Црне Горе претходне зиме, када је умрло више од 8.000 дечака од хладноће, глади и болести, него и због тога што су успели да опстану и да се спасу и од сталних напада Албанаца на том суровом путу ледене смрти.

За само неколико година живот ових дечака се променио. Незрела деца са зелених пашњака и мирних ливада, без родитеља, пријатеља, морала су у потпуно непознатој земљи да се не само осећају као код куће, него и да науче језик, потпуно различите обичаје и културне обраце, и закорачивши тек у прве дане пубертета да наставе да живе као да никада ништа лоше нису видели ни доживели. Да се понашају као одрасли. И да осветлају образ своје земље.

Кућа славних рагбиста

Успели су све то захваљујући невероватној вољи и зрелости коју су показали, и љубави домаћина и гостопримству једне од најелитнијих школа у Шкотској – „Џорџ Хериот“. Јер, не само да су се у „ходу“ ускладили са британском реалношћу и младалачким изазовима, већ су се „уписали“ и у кућу славних. И то не само у животу Единбуржана, који и данас обележавају дане када су

их угостили, већ и у оном спорту у коме се ваља само Британци, Аустралијанци и још понеки острвљани тако добро сналазе и сматрају га својим. У рагбију.

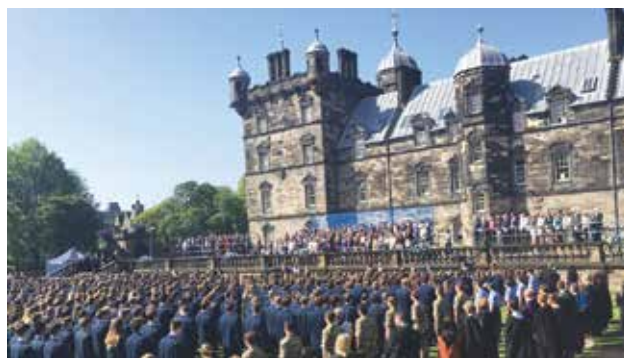
Првих 10 дечака стигли су у единбуршку школу „Џорџ Хериот“ августа 1916. године, пред сам почетак школске године. Историчарка Луиз Милер, која је истраживала повест „Српских дечака“, каже да су они преживели незамисливе патње, да су знали једва по коју реч енглеског. Ипак, школа их је прихватила, а имали су и подршку великодушних људи из Единбурга током ратних година, све док се нису створиле могућности да се врате у своју домовину.

Дечаки су у школи провели три године, а неки од њих су у међувремену дипломирали. Међутим, терен за рагби је било место где су стекли славу.

„Ови момци никада раније нису играли рагби, али су прихватили овај спорт и показали неочекивани таленат.“ Неки су чак играли раме уз раме са будућим

Српски Хериотери у Единбургу 1959. године
(фото: РТС)

Прослава дана Школе „Џорџ Хериот“ и обележавање стогодишњице доласка 27 дечака из Србије (фото: rtv.rs)

Сматрали су себе правим срећницима не само због тога што су преживели повлачење преко планина Албаније и Црне Горе претходне зиме, када је умрло више од 8.000 дечака од хладноће, глади и болести, него и због тога што су успели да опстану и да се спасу и од сталних напада Албанаца на том суровом путу ледене смрти.

светским звездама, као што је Данијел Дрисдејл.

Формирали су први српски национални рагби тим, а овај спорт су пренели и у своју земљу. Многи од њих су касније имали успешне каријере и до краја живота су одржавали везе са Шкотском и школом која их је срдечно примила.

Живојин је имао 15 година када је 1916. године стигао у Единбург. Није знао ни реч енглеског. Ипак, дечак који је само неколико месеци раније на својој кожи осетио голготу повлачења преко Албаније, био је добар како у школи, тако и у рагбију. Његово искуство у Шкотској му је променило живот у потпуности. „Волео је Велику Британију, а нарочито Шкотску колико и Србију. Био је веома захвалан британском народу за све што је учинио за њега“, причала је Живојинова унука Јелена Станковић, која је боравила у његовом име у Единбургу.

Био је тако млад када је преживео пакао. У Единбургу је добио најбоље образовање, прихватио је британски начин живота. На Универзитету у Единбургу је завршио грађевину, али је и поред свега одлучио да се врати у

своју родну земљу и да помогне обнову Србије, разрушене после Великог рата. Ипак, нешто од усвојеног у данима ране младости остало је заувек у њему и обележило његов живот – своју кућу у Србији изградио је у британском стилу, а својој унуци је певао успаванке на енглеском језику.

Сећање на дане „Српских дечака“

У Единбургу је на прослави дана школе „Џорџ Хериот“, ове године, свечано обележена и стогодишњица доласка 27 дечака из Србије који су прошли пакао повлачења српске војске преко Албаније, саопштила је Амбасада Србије у Лондону. Свечаном догађају присуствовало је неколико стотина ученика, њихових родитеља, представника локалне заједнице и двадесетак потомака „Српских дечака“. На свечаности су такође били британски амбасадор у Београду Денис Киф и амбасадор Србије у Лондону Огњен Прибићевић.

Киф је подсетио и на улогу британских болничарки у Србији током Првог светског рата и показао серију марака о бри-

танским болничаркама које је штампала Пошта Србије.

Амбасадор Прибићевић је захвалио домаћинима на топлој дочеку и жељи да се односи даље развијају и продубљују. Камерон Вајли, директор „Џорџа Хериота“, једне од најпрестижнијих школа у Шкотској основане 1628. године, на скупу се обратио на српском језику подсетивши на дане боравка српских ђака у тој школи.

Свечаност је увеличао и школски оркестар гајдаша обучених у традиционалну шкотску ношњу. Први пут положен је и венац Србије уз венце из Аустралије, Новог Зеланда, Канаде и САД.

Историчарка Луиз Милер, захваљујући којој је прича о „Српским дечацима“ постала шире позната, у Националној библиотеци Шкотске одржала је предавање о њиховом доласку, навикавању на нове обичаје и културу, одрастању, образовању и повратку у Србију.

Посебно занимљив део њиховог живота тицао се учења рагбија, у коме су касније постали шампиони. Недавно је Би-Би-Си објавио текст у коме је писано о дечацима из Србије.

— Нека питања из Старог Завета —

Мојсије се изува пред
Неопалимом купином, Египат,
Синај, манастир Св. Катарине,
13. в. (64 x 92 цм, јајчана темпера
на дрвету) (извор: guicon.ru)

Мојсије „види или не види“ Бога

Проф. др Родољуб Кубаи

Мојсије о Богу зна само то да је он ЈХВХ,
а када му се приближава „ступа к примраку у којем беше Бог“...
У неким другим стиховима из Петокњижја говори се другачије. Тако се изабрани
представници Израила: Мојсије, Арон, Надав, Авијуд и седамдесет старешина,
после склапања Савеза, попеше на гору и „видеше Бога Израилова“.

Питање да ли је Мојсије видео или није Бога, јесте питање које себи поставља сваки пажљиви читалац Светог Писма. Разлог томе је чињеница да се у Петокњижју у неким стиховима говори о томе да Мојсије није могао видети Бога, док се у неким другим одломцима говори да га је видео. Ти догађаји су описани у такозваним синајским теофанијама. Тако извештај из Изл. 33, 20–23 говори о томе да Мојсију није било могуће видети Бога

„јер не може човек мене видети и остати жив“ (20). Бог заклања Мојсија руком да га овај не би видео „с лица“ и допушта му да га види „с леђа“. У Изл. 3, 6 сам Мојсије, „заклони лице своје, јер га би страх гледати у Бога“. Многи описи на посредан или непосредан начин указују на смртни страх од виђења Бога (уп. Изл. 19, 10, 18; 20, 19; Бр. 11, 18; Пнз. 5, 2; ИНав. 3, 5; 7, 13 итд). У наведеним текстовима, Бог је апсолутно доминантан у односу на творевину, тако да га

Мојсије ни на који начин не може „опипљиво“ видети. Човек, чак, ни науме његове на може да зна (уп. Јов. 38, 1 – 42, 6; Ис. 55, 8–9), што значи да је Бог „по себи“ још недоступнији. Мојсије о Богу зна само то да је он ЈХВХ, а када му се приближава „ступа к примраку у којем беше Бог“ (Изл. 20, 21). Исто се каже да се на Хориву, иако је Бог с народом говорио „лицем у лице“, чуо само звук речи из огња „али лик не видесте – ништа осим гласа“ (Пнз. 4, 12).

Представа Мојсија у западној уметности: Мојсије (са роговима) пред Неопалимом купином; Хафингтонски псалтир [Huntington Psalter], Енглеска, 13. век (извор: orthodoxartsjournal.org)

Ма колико то на први поглед изгледало противречно, у неким другим стиховима из Петокњижја говори се другачије. Тако се изабрани представници Израила: Мојсије, Арон, Надав, Авијуд и седамдесет старешина, после склапања Савеза, попеше на гору и „видеше Бога Израилова, подножје његовим ногама као да беше од драгог камена сафира, сјајем налик самом небу. Он не пружи руке своје на избранике Израила, него слободно гледаше Бога и једоше и пише“ (Исл. 24, 9–11). Нешто касније у тексту се каже да „Господ говораше са Мојсијем лицем у лице, као што говори човек с пријатељем својим“ (33, 11). У Поновљеном закону такође стоји: „Лицем у лице Господ је говорио с вама на гори изред огња“ (5, 4). Сличан опис налазимо у Књизи бројева: „Из уста у уста њему (Мојсију) говорим, јасно – а не у загонетци и лик Господњи он гледа...“ (12, 8). Из наведених стихова стиче се утисак да је Бог човеку сагледив и да га је Мојсије очима гледао.

Овакви ставови библијских писаца доводе нас у позицију да се запитамо да ли је Бог доступан човековом виђењу, и у којој мери га је могуће видети. Наравно, тешко би било прихватити

чињеницу да постоје два потпуно опречна мишљења о могућности виђења Бога. Ипак, да би се дошло до задовољавајућег одговора, битно је увидети теолошке перспективе из којих се говори о Мојсијевом виђењу Бога. Пре свега, важно је имати на уму да се у овим описима више крије нека друга теолошка мисао, од идеја виђења Бога. Стога је важно узети у обзир целокупни контекст у који су смештени такви теолошки ставови, као и особености старосавезних писаца. Наиме, када је реч о текстовима у којима се говори о Мојсијевом виђењу Бога, мора се имати на уму чињеница метафоричности језика, с једне стране, као и теолошки смисао таквог исказа, с друге. Заправо, преко описа виђења Бога библијски писац више наглашава идеју стварног Божијег присуства међу Израилцима, него чин Мојсијевог виђења Бога „голим оком“. Чин виђења „лице у лице“ више говори о међусобном односу Бога и човека (Мојсија, Израила), и тиме се истовремено искључује свако посредништво између Бога и изабраног народа. Сам Бог општи са Израилом. „Лице у лице“ у овом контексту значи близина и непосредан однос. Бог

није странац који човека (Израил) гледа из даљине, него је ту уз њега – он га води у Обећану земљу. С друге стране, у теофанијама у којима се Бог не може видети наглашавају се божанска слава и моћ, што је био и гарант Божијег обећања. Бог који је извео народ из ропства показује се у свој сили, али управо као такав он може да изабраном народу испуни дато обећање. У противном испуњење обећања би било доведено у питање. Само апсолутно доминантни Бог може неупитно да испуни своје обећање. Други народи и њихови идоли су ништавни у односу на њега. Управо после Божијег „јављања у сили“, настаје синајски Савез.

Дакле, у оба случаја не говори се о боговиђењу у смислу да ли човек може видети Бога или не, то јесте да ли је Мојсије и на који начин видео Бога. Теолошки нагласак ових текстова није био на томе. О самој природи боговиђења старосавезни писци не говоре ништа подробније. Наравно, разлог је сама природа божанског, о чему говори Логос Божији: „Бог нико није видео никад“ (Јн. 1, 18а). Писци се користе метафоричким језиком са наглашеним антропоморфизмима, што је и разумљиво. Само виђење Бога је пак мистички догађај који превазилази свакодневно искуство, а самим тиме и могућност јасног сведочења тог виђења другима – како је говорио и Апостол Павле да су то: „неисказиве речи које човеку није допуштено говорити“ (2. Кор. 12, 4). Непосредан сусрет са Богом је чин виђења *очима вере*, тајанствени доживљај и унутрашња интерпретација тога доживљаја. Мојсијево виђење Бога може се сагледати на тај начин, јер он није говорио о Богу какав јесте, него шта хоће. Стога библијски наративи остају у поменутим оквирима, представљајући Мојсија као човека који је непосредно сусрео Бога, и који је по Божијој заповести водио народ Израила у земљу коју им је обећао Бог. ■

– Библијска књижевност и култура –

Исак даје благослов Јакову,
деталј мозаика из базилике
у Монреалеу, Сицилија, 12. в.
(извор: Википедија)

Пред лицем Бога и пред лицем човека

Јован Блајојевић

Истину о лицу као средству комуникације и заједничарења човек је рано спознао у свом животном искуству. Лице, стога, постаје један од значајних архетипских симбола.

Стручњаци за комуникацију истичу да је у међуљудској комуникацији често потребно обратити више пажње на тзв. *невербалну комуникацију*. Невербална комуникација обухвата различите, углавном несвесне или макар неконтролисане комуникационе исказе, међу којима нарочито место заузимају покрети тела, положај руку, усмереност погледа... Један од најзначајнијих медијума невербалне комуникације је, свакако, само људско лице.

Људско лице је један од најупечатљивијих и поузданијих медијума комуникације. Оно нам често може открити туђа осећања (љубав, радост, тугу, страх, бес, незаинтересованост, посвећеност). Штавише, изглед нечијег лица се може схватити као његов невербални исказ у контексту не само једног тренутка, већ његовог односа према животу. Запуштеност или негованост нечијег лица, хтели ми то да признамо или не, код нас обликује одређени ути-

сак о човеку као таквом. Може се рећи да је човеково лице његово представљање пред светом.

У данашњој култури „смајлија“, комуникација на бази тзв. *фацијалне експресије* досеже свој врхунац будући да је људско лице постало својеврсни „симбол“ којим се исказују не само осећања, већ и расположења, па чак и намере страна у комуникацији. Данашња култура се, стога, у извесној мери може сматрати *културом фасцинације лицем*.

То, међутим, није ништа ново. Не заборавимо да у најстаријем споменику људске књижевности, *Епу о Гилгамешу*, главни јунак пева, легендарни владар Урука – Гилгамеш пред крај свог животног пута, веома богатог и бурног, промешаног, испуњеног успонима и падовима, моли од богова *последњу милост – сусреш са преминулим пријатељем Енкидуом*. Он ову своју жељу формулише у молби да *види лице Енкидуово*. Као да ова молба представља вапај читавог човечанства кроз ве-

кове од Гилгамеша до нас данас. Ехо тог вапаја прожима и библијске текстове, надасве, мудросну књижевност Старог Завета.

„Гледање лица“ у Старом Завету

Истину о лицу као средству комуникације и заједничарења човек је рано спознао у свом животном искуству. Лице, стога, постаје један од значајних архетипских симбола. Чини се да је ову истину човек спознао толико рано у свом историјском искуству, па су зато са њом повезане формулације као што су „гледање лица“, „окретање лица“, „промена лица“.

Тако, када читамо прве странице Светог Писма, оне које описују прво братоубиство, видимо да Бог Каина који се налази на прагу злочина покушава да опомене поставивши му питање: „Зашто ти се лице променило? Ако чиниш добро нећеш ли ми бити мио? Ако не, зло ти је пред вратима“ (Пост. 4, 5–6).

Искуство које човек има са Богом на страницама Светог Писма се описује у истим категоријама. Тако псалмиста жељу да му молитве буду испуњење представља исказом „нек изађе молитва моја као кад пред лице Твоје“ (Пс. 141, 2; уп. 79, 11), док своју жељу да са другим поклонцима приступи олтару Божијем изражава речима „изађимо пред лице Његово са хвалом...“ (Пс. 95, 2). Он у тренуцима туге и очајања, тренуцима блиским смрти, када се осећа остављеним и од самог Бога поставља питање: „Зашто, Господе, одбацујеш душу моју и одвраћаш лице своје од мене“ (Пс. 88, 14), док своју наду у вечни живот изражава речима „ходићу пред лицем Господњим“ (Пс. 116, 9; уп. 16, 11; 17, 15; 41, 12; 56, 12).

То је зато што је човек древном Израиља био дубоко уверен да његов живот зависи од Бога (Пс. 104, 27–28), тј. од Божијег лица које доноси спасење и избављење (Пс. 80, 3; уп. 31, 16; 67, 1) и чије окретање од човека доноси јад, патњу и смрт (Пс. 104, 29; уп. 13, 1; 30, 7).

Ово је занимљив мотив који може да се разуме као једноставна песничка слика која изражава чежњу човека за метафизичким, и његово искуство (умишљено или стварно) метафизичког. Ствар, међутим, није тако једноставна.

Један од препознатљивих мотива у библијској књижевности јесте да човек „не може видети лице Божије и остати жив“ (Изд. 33, 20). Како је онда гледање лица Његовог извор живота?

Једно од могућих решења долази нам са првих страница Библије, оних које описују човека који је створен по „лику (слици, лицу) и обличју Божијем“ (Пост. 1, 28). То значи да је у створеном свету човек посредник Оног Лица које дарује живот, обасјава постојање другог човека својим присуством или га оставља у тами изолације и усамљености уколико „одврате лице своје од њега“. То, међутим, значи да тај други, коме својим лицем обасјавамо живот, омогућава нама својим лицем да осв-

Мотив братоубиства које стоји у основи изградње људске цивилизације је, сасвим неоспорно, део предања свих авраамовских религија. Јудаизам, хришћанство и ислам посвећују значајно место овом мотиву и библијском предлошку у којем је тај мотив изражен. То, међутим, није само библијски мотив. Напротив, овај мотив је део архетипског искуства присутног и у другим древнооријенталним религијама и митологијама. У Египту бог Озирис постаје жртва свог божанског брата Сета, који је доцније поштован као покровитељ бројних фараона Египта и значајних аспеката египатског друштва. Сличан мотив постоји у хананској митологији у којој Мот (или у неким митовима Јом) убија Ваала, бога плодности. На сличан начин се може посматрати смрт бога Тамуза у вавилонској митологији. Нису, међутим, само оријенталне религије истицале братоубиство као темељ људске цивилизације. Исти мотив стоји уграђен у темељу римске цивилизације, у легенди о Ромулу и Рему

тимо нашу изворну боголикоост, хуманост и персонаност.

Сусрет са лицем брата попут сусрета са лицем Бога

Јаков, млађи од двојице браће чија је међусобна борбеност претила да уништи породицу, вара лица који чини све да се домогне преимућстава која припадају његовом брату, па чак и да превари свог ослепелог оца, оца који не може да види његово лице па стога Јаков може да се представи као неко други. То је Јаков који носи маску на свом лицу, који вара и не дозвољава да буде препознат као аутентична личност, већ се претвара и глуми.

Тај и такав Јаков слика је многих људи данашњег света који је значајно одређен управо самодеперсонализацијом, обезличењем, самоизолацијом. Деперсонализација и самоизолација се дају наслутити у многим ситуацијама у којима се „сусрећемо“ са људима, или би макар могли да се сусретнемо са њима или они са нама, да нисмо и ми и они загледи у екране својих смарт телефона, ајфона или таблета.

Самодеперсонализација води и деперсонализацији других. Тај други се не посматра као аутентична личност са којом је могућ искрен и непатворен сусрет, већ као неко са ким однос треба градити на утилитаристичким основама обостране „користи“, или

чак (и све чешће) искористити за сопствене потребе и интересе. То је човек који се не сагледава као холистичко биће, већ се своди на своје способности, квалитете или мане. Човек чије се лице може препознати у *смајлију*, али не и видети *лицем у лице*.

Јаков, међутим, није само слика човека који крије своје лице и окреће главу од туђег. Он је човек који после година преображавања и борбе, рада на себи, постаје – Израил, победник, аутентични човек који жели да остане добар оригинал, а не нечија лоша копија. Тај и такав Јаков сада се сусреће са својим братом, братом кога је преварио, оштетио и пред чијим је гневом побегао и од чијег је гнева још увек стрепео. Сада, међутим, Јаков не жели више да бежи, не жели више да крије своје лице, нити да скреће поглед са лица свога брата. И тада, ту у братском загрљају загледи у лице свог брата, он схвата једну од најдубљих истина живота коју изражава речима: „*Брате, кад видех лице твоје као да видех лице Божије*“ (Пост. 33, 10).

Јаков је схватио да гледањем лица другог не само да пројављујемо Божије лице у животу тог човека осветљавајући и дајући квалитет његовом животу, већ да гледајући и откривајући то лице другог – и његов живот бива осветљен и добија нови квалитет, јер се у лицу другог сусреће са сопственом и општељудском боголикошћу. ■

— Личности из историје манастира Хиландара —

Монах Сава
Хиландарац
(фото: Архив
Народног музеја
у Прагу)

Сава Хиландарац — чувар хиландарске библиотеке

Сава Хиландарац родио се као Славибор Бројер 8. јула 1837. године у чешком месту Кутна Хора, у имућној породици немачког порекла

Хиландар је древна колевка српске духовности и културе, али и знатног броја великих личности који су у овом знаменитом манастиру оставили трага видљивог на сваком кораку ове светиње. Међутим, не треба заборавити да су велику жртву подносили и да подносе обични монаси који су пали у заборав, свакако поставши камен у темељу овог светог места.

Сава Хиландарац родио се као Славибор Бројер 8. јула 1837.

године у чешком месту Кутна Хора, у имућној породици немачког порекла од оца Антоњина Бројера и мајке Марије Бројер из Брна. У породици се искључиво причао немачки језик који је Славибор задржао до своје старости у комуникацији са мајком и браћом. Занимљива судбина овог човека почиње већ у Чешкој, где је завршио средњу пољопривредну школу у Либверду, након чега ради на неколико различитих имања где

усавршава стечено знање. Године 1858. на мајчину препоруку одлази код ујака у село Униатч у близини Драгобича у данашњој Украјини. У овом крају дубље се упознаје са словенским језицима као и са локалним фолклором, тако да је све више усавршавао свој чешки језик. Године 1861. враћа се за Чешку и вођен филантропским осећањима и идејом о вегетаријанству оснива колонију са петоро усвојене деце. Вегетаријанство је усмерило

Манастир Хиландар, фотографија из 1896. године

пут његовог живота. Наводи да се у његовом дому током детињства повремено јело месо, али и да је осећао благу одбојност према њему, те да је на крају сасвим престао да га конзумира. У неку руку живео је аскетски тип живота, избегавајући и алкохолне напитке, кафу, цигарете. Филантропија или човекољубље обузело је његову мисао и након повратка из Украјине за Чешку 1861, где је одлучио да усвоји неколико детета и да их васпитава по специјалним правилима. Та правила сводила су се на рано устајање, свакодневно учење и усавршавање знања, поподне су сви одлазили на различите занате. Сваком појединцу његове колоније даривао је максимум своје позорности, чиме их је припремао за живот који следи. Са својом усвојеном децом променио је неколико места у Чешкој, али трајни мир није успео да пронађе. У једном тренутку

напуштају га двојица усвојених дечака, што га је дубоко разочарало и тражио је разлог за такве поступке, умало је и одустао од идеје одгајања усвојене деце, али на крају је усвојио још двојцу четворогодишњака. У сваком случају, његова идеја о оснивању оваквих колонија није наишла на разумевање код тада већински конзервативног чешког становништва, а због ране смрти његовог оца доћи ће до банкрота његове породице, и то га је навело да са тројицом своје усвојене деце напусти Чешку.

Првобитно у плановима му је била Хрватска и далматинска острва, али познајући неке људе одлучио се за новоформирану Краљевину Србију, тада већ слободну земљу. Године 1878. дошао је у Костолац код свог пријатеља господина Вшетечке планирајући да се ту трајно настани, али место га није држало, разболео се од маларије,

те одлучује да се сели даље на југ. Следеће одредиште било је Лесковац. Села у близини Лесковца била су опустела услед масовног исељавања Албанаца, тако да је земље било на претек. Прве информације о православљу, Славибор као рођени католик, добија у Нишу од тадашњег Архимандрита Василија који је га је полако уводио у православље. На Ђурђиц 1881. године Славибор прелази у православље у Цркви Свете Параскеве у селу Рударе код Лесковца. Том приликом добија информације о Светој Гори, њиховом начину живота који је баш одговарао његовим представама и одлучује да са свом тројицом синова отпутује на Атос. Пут их је навео коњским колима преко Врања и Куманова до Скопља, одакле су возом наставили до Солуна. Славибор сликовито описује ово путовање као и врло ригорозне граничне контроле између Ср-

бије и тадашње Турске. Након неколико дана проведених у Солуну, где опет подлеже детаљној царинској контроли, укрцава се са својим дечацама на једрењак и преко Кавале долазе на Атос.

Дана 3. 6. 1881. године искрцали су се на обале Свете Горе код манастира Ватопед. Занимљиви и вредни Чеси привукли су пажњу ватопедских монаха, који су их убеђивали да остану код њих јер је манастир Хиландар сиромашан, али нису се дали поколебати и са препоруком Архимандрита Василија долазе следећег дана у Хиландар. Важно је напоменути да је тадашњи Хиландар био већински бугарски манастир, штавише, Сава наводи у својим списима да је 1883. у манастиру живео само један српски монах којег су бугарски монаси покушавали да истерају на све могуће начине. Разлог за бугарску превласт налазимо у тадашњем тешком стању Србије, која је након два српска устанка била сурово кажњавана од Турске, тако да се мало ко усуђивао да напусти Србију. У Хиландару Славибора и његову децу чека изненађење – очекујући лагодан живот, наишао је на сумњичаве бугарске монахе који су њихове напоре неуморно саботирали мислећи притом да су шпијуни српске владе. Манастир је обрео у дуговима и живело се веома сиромашно. Српско-бугарско питање није било на виду решавања. Најтеже је Славибору пало раздвајање од своје деце који су били придељени манастирским старцима на испомоћ. У својим списима наводи: „Дошао је тренутак да морам да се одвојим од својих синова, знали смо да ћемо живети под истим кровом, али мене је тај растањак силно погодио у срце тако да сам почео да плачем, сузе су ишле по мојим образима и олакшавале моју бол.“

Надајући се да ће добити послушање које њему идеално одговара, опет пада у искушење и

Црква Свете Параскеве у селу Рударе код Лесковца у којој је на Ђурђиц 1881. године Славибор прешао у православље (фото: Ортфото / orthphoto.net)

добија посао млинара. Високо интелектуални Славибор изборио се и са овим проблемом и верно је испуњавао своје задатке. Преиспитујући свој дотадашњи живот одлучује да га посвети Богу, чиме је резултирало његово монашење 9. на 10. април 1883, када узима духовно име Сава по нашем, српском Светом Сави. Што се тиче избора имена наводи у својим списима податак да је првобитно хтео да се зове Прокоп, с обзиром да на дан његовог рођења 8. 7. по старом календару пада Свети великомученик Прокопије, као и по Преподобном Прокопију Сазавском, мада му се није свидела грчка верзија тога имена а и у манастиру је већ било неколико монаха са истим именом. Није био задовољан изгледом своје келије, те је опрема по својој жељи где осталим монасима представља свој столарски занат. Својим изванредним радовима задивио је све, тако да је неколико наредних година радио као столар чиме је израдио безброј комада манастирског намештаја који је и дан данас у употреби. Након неколико година замонашили су се и његови синови добивши имена Данило, Панкратије и Антим. Године 1887. посећује Чешку, након које у повратку посећује своју сестру у Кијеву. Тамо добија понуду да остане у источ-

ној Украјини и организује први чешки православни манастир чији би он био игуман. Нашао се у недоумици правдајући се чињеницом да без своје деце не иде нигде, вратио се у манастир где им је саопштио ту понуду коју су сви једногласно одбили. Напунивши 50 година, одлучује се да тражи молбу за друго послушање и добија посао арсанције. Арсана или манастирска лука се тада налазила око пола сата хода од манастира на северној обали Атоса. Тамо је по његовим речима уживао задубљен у морске дубине и далеки хоризонт. Наводи да је у манастир ишао недељом и празницима када је и облачио мантију. Повремено је пливао у мору, што је данас на Светој Гори забрањено, при чему му је увек, из непознатог разлога, отицала лева страна лица. Као велики љубитељ пољопривреде садио је воће и поврће и све уредно записивао. У намери да унапреди манастирску економију наручио је неколико плугова за обраду земље из Чешке, али сваки његов потез наилазио је на неповерење манастирске братије. На месту арсанције остао је 6 година након чега је затражио премештај.

Његова давна жеља је била да постане библиотекар, притом, несрећена манастирска библиотека га је изузетно привлачила.

Портрет монаха Саве Хиландарца

Та његова идеја наишла је на отпор тадашњих монаха, који су тврдили да нема потребе за сређивањем библиотеке чиме би се повећао број научника и знатижељника који би били на манастирском трошку. Време је било његов савезник и након смрти неколико чланова Сабора старца добија дозволу и кључеве библиотеке. И даље сумњичави Бугари додељују му и надзорника који га је следовао неко време. Манастирска библиотека је била у расулу. Хрпе књига биле су неравномерно свуда распоређене, у којима су уточиште нашла мишева. Дуготрпан посао чекао је Саву, али са огромном жељом и љубављу успева да среди целу библиотеку. Сортирао је књиге по различитим језицима и старости, све је подвезао, направио полице и уредио. У заосталим књигама открио је и *Миро-*

слављево јеванђеље – најстарији ћирилични документ неизмерне вредности. Након неколико година, спокојно је могао да се посвети свом литерарном умећу. Помало шаљиво наводи: „Редом који сам завео у библиотеци једино нису задовољни старији становници те просторије, тј. мишеви.“

Уочивши труд и залагање, Сава бива награђен Орденом Светог Саве III реда приликом посете краља Александра Обреновића манастиру 1896. године. Том приликом из библиотеке Сава је изнео *Мирослављево јеванђеље*, које је манастир поклатио краљу. Краљева посета умногоме је олакшала даљу историју манастира. Отплативши манастирске дугове и обавезујући се да ће се из Србије повећати број свештенства који долази у манастир, манастир је дочекао

спору правду и полако прелазио у српске руке. Шта се притом збивало са Савом? Задовољан и даље је водио библиотеку и посветио се писању. Написао је *Историју манастира Хиландар, Тийкарницу Свештој Саве у Кареји*, издао каталог манастирске библиотеке, објавио неколицину текстова за најразличитије чешке и немачке часописе, као и мноштво затим неистражених текстова који чекају на обраду у манастирском архиву. Осим писањем, бавио се и ботаником. Скупљао је биљке за хербаријум, биљке које није могао да препозна слао је еминентним професорима у Прагу који су по њему назвали две подгрупе биљака *Salvia Breueri* и *Campanula andrewsii* subsp. *breueri*.

Сакупио је преко 1200 најразличитијих примерака, које је касније поклатио Великој школи у Београду. Данас се делови његове збирке чувају у Хербаријуму ботаничке баште Јевремовац.

Свој животни пут завршио је у 74. години живота преминувши у манастиру Хиландар 14. 1. 1912. Живот и дело овог монаха никога не остављају равнодушним. Словенска крв, љубав и жеља за спасењем и миром водили су овог великог човека током целог живота. Сачувао је од заборавља непроцењиве списе, чиме је донекле и нас сачувао. Његов живот може послужити као пример свима који чезну за истинском и правом љубави пуној одрицања али са пуно вере, који је завршио онако како је и сам желео, да се његов глас далеко чује, а чује се и данас више од сто година након његове смрти.

Данијел Живковић

Масариков универзитет, Брно,
Чешка република
danielmargus@gmail.com

Велики јубилеј

Музикл Las Coplas de Yosef Ha-Tsadik
(фото: Анђела Петровски)

90 година београдске Синагоге Сукат Шалом

др Александар Раковић

Зграда Синагоге је завршена 1. новембра 1925, а освештана је у лето 1926. када је окончано њено унутрашње уређење. Синагога има 220 места, а 2002. је добила име Сукат Шалом.

Јеврејска заједница у Србији је 19. јуна 2016. концертном у великој сали Коларчевог народног универзитета обележила значајан јубилеј: 90 година београдске Синагоге Сукат Шалом. Догађај је отворио рабин Јеврејске заједнице у Србији Исак Асисел, који је подсетио да Синагога Сукат Шалом сведочи о лепим традицијама Београда. Подвукао је да су Јевреји поносни што су Београђани и да је то важан део њиховог идентитета. Рабин је посебно поздравио Епископа топличког Српске Православне Цркве Арсенија Главчића, надбискупа београдског Римокатоличке Цркве Станислава Хочеvara, представнике дипломатског кора и захвалио се Управи за сарадњу с црквама и верским заједницама која је помогла да се на овај начин обележи велики јубилеј.

Концерт је – у пуном смислу те речи – био спектакуларан. Публика у препуној сали Коларчевог народног универзитета била је презадовољна програмом који су чиниле две целине: 1. музичка драма *Las Coplas de Yosef Ha-Tsadik* у извођењу ансамбла за сефардску музику „Шира утфила“ и Српско-јеврејског певачког друштва „Браћа Барух“; 2. наступ Српско-јеврејског певачког друштва „Браћа Барух“.

Када је реч о музичкој драми *Las Coplas de Yosef Ha-Tsadik*, организатори су нас упознали да је реч о библијској поеми коју је у 17. веку у Цариграду на ладино језику написао Абрахам Толедо. Највероватније се ради о првом јеврејском мјузиклу чија је оригинална музика изгубљена. Реч је о библијској причи о Јосифу, која је смештена у културни миље сефардских Јевреја у Османском

царству. Након Цариграда, ово дело је 1861. штампано у Београду. Односно, Београд је после Цариграда био први град у свету где је штампано ово значајно дело.

Будући да је оригинална музика изгубљена, Стефан Саблић, Ненад В. Кхан и Александар Симић су се својски потрудили да компонују музику за ову драму. Аранжман су урадили такође Стефан Саблић и Ненад В. Кхан, драматизацију Стефан Саблић, а превод текста с ладина Дрита Тутуновић. Нарацију је извела Вања Ејдус, а Јакова је глумио Аљоша Вучковић. Вокално и инструментално извођење и сценски наступ групе „Шира утфила“ и Српско-јеврејског певачког друштва „Браћа Барух“ били су изванредни. Нећемо претерати ако кажемо да је мјузикл који су то вече извели био незабораван. Музика је изведена на традици-

Синагога Сукат Шалом у Београду
(фото: www.beogradskasinagoga.rs)

оналним и савременим инструментима „Шире утфиле“: Стефан Саблић (вокал, уд), Елад Габај (канун), Филип Крумес (виолина), Срђан Ђорђевић (контрабас), Синан Аћифовић (кларинет) и Акаш Бхат (перкусије). Српско-јеврејско певачко друштво „Браћа Барух“ није имало само одличан вокални наступ, већ нам се, будући да је реч о мјузиклу, приказало и у глумачком виду. Све похвале за мјузикл Стефану Саблићу и сарадницима.

Након мјузикла уследио је и самостални хорски наступ Српско-јеврејског певачког друштва „Браћа Барух“, којим је дириговао Стефан Зекић. Учествовали су врхунски уметници Јаел Сајаг из Израела (сопран), Вук Зекић (баритон), Горјана Зекић (клавир) и Ладислав Мезеи (виолончело). Изведено је једанаест композиција, а утисак је био такав да је Српско-јеврејско певачко друштво „Браћа Барух“ још три пута изашло на бис. Све честитке Стефану Зекићу и сарадницима.

Наравно, подвучимо још једном који је био повод за овако леп догађај: 90 година београдске Синагоге Сукат Шалом. Јеврејска заједница у Србији нам о својој синагоги саопштава: „У

недељу 15. јуна 1924. године свечано је положен камен темељац будуће синагоге. Градилиште је било искићено државним заставама, а свечаности су присуствовали краљев изасланик, представник Народне скупштине и друге угледне личности. Двојезична повеља на пергаменту је положена у херметички затворен месингани цилиндар и узидана у темељ зграде. Рабин Шланг је својеручно написао хебрејски текст, а рабинов син Изидор Шланг је исписао старословенском ћирилицом текст на српском језику. Повељу су потписали краљ Александар и краљица Марија и она је положена у темеље синагоге 15. јуна 1924. године.“

Текст повеље на српском језику гласи: „Срцем пуним захвалности према милостивом Богу Израиља, у темељу овога дома овековечујемо да је у четвртој години владавине Његовог Величанства Александра I, краља Срба, Хрвата и Словенаца из народне династије Карађорђевића на дан 15. јуна 1924. године, 13. сивана 5684. положен камен темељац згради Српско-јеврејске црквене општине Ешкенаског обреда у Београду, у коме ће би-

Јеврејска заједница у Србији нам о својој синагоги саопштава:

„У недељу 15. јуна 1924. године свечано је положен камен темељац будуће синагоге. Градилиште је било искићено државним заставама, а свечаности су присуствовали краљев изасланик, представник Народне скупштине и друге угледне личности. Двојезична повеља на пергаменту је положена у херметички затворен месингани цилиндар и узидана у темељ зграде. Рабин Шланг је својеручно написао хебрејски текст, а рабинов син Изидор Шланг је исписао старословенском ћирилицом текст на српском језику. Повељу су потписали краљ Александар и краљица Марија и она је положена у темеље синагоге 15. јуна 1924. године.“

ти смештене синагога, школа, канцеларије, ритуално купатило и станови за општинске намештенике по приложеном нацрту.“ Зграда Синагоге је завршена 1. новембра 1925, а освештана је у лето 1926. када је окончано њено унутрашње уређење. Синагога има 220 места, а 2002. је добила име Сукат Шалом.

На крају, они који нису имали прилику да буду те вечери на концерту у Коларчевом универзитету, имају за чим да жале. Биће, надамо се, прилике да мјузикл *Las Coplas de Yosef Ha-Tsaddik* чују неки други пут и стекну утисак о овом пионирском подухвату. Телевизијска продукција Епархије бачке Српске Православне Цркве забележила је чистав концерт и очекује се да макар део буде емитован у оквиру верских програма Радио-телевизије Србије. Било би још боље ако би концерт на телевизији био емитован у целости или постављен на интернет.

Православни храмови и светилишта широм васељене:
Црква Светог Ђорђа у Мадаби, у близини Амана у Јордану,
која баштини најстарију мапу Блиског истока

1. Црква Светог Ђорђа у Мадаби (извор: Википедија)

2. Центар ходочашћа првих хришћана: унутрашњост Цркве Светог Ђорђа у Мадаби (извор: dobrocinstvo.rs)

Мозаик – сведок времена

М. Симоновић

Цркву Светог Ђорђа многи називају и Црква Мапе. На мозаику се може видети и једна од најранијих презентација византијског Јерусалима уз натпис да је реч о „Светом граду“.

На први поглед скромног изгледа, Црква Светог Ђорђа у Мадаби, надамак Амана у Јордану, чувар је једног од највећих историјско-уметничких бисера раног хришћанства. Подна мозаик мапа Палестине, најстарија сачувана до данас, пронађена је готово случајно 1884, када су хришћански градитељи уочили остатке старе византијске цркве. Скривен између шута и облака прашине, занемарен и оштећен мозаик на поду цркве посвећене једном од најпоштованијих светитеља хришћанства преживео је векове, да би до данас остао непресушни извор података за истраживаче из целог света.

Претпоставља се да је мозаик мапа Палестине израђена 560. г. Њена највећа вредност су 157 наслова исписаних на грчком језику, који означавају главне библијске градове Блиског истока,

од Египта до Палестине. У оригиналу, мозаик је био дугачак између 15 до 25 метара, шест метара ширине, и некада је био сачињен од више од два милиона делова. Иако је већи део мозаика изгубљен у изазовима времена, чак и остаци које можемо да видимо сада дају нам представу некадашње величине. На мапи се налази преко 100 приказа планина, долина, села и градова, а неки од њих садрже и бројне детаље времена као што су капије и цркве Јерусалима, или редови палми око Јерихона.

Када је откривена у XIX веку, мапа је представљала право историјско освежење. Многе од локација које се налазе на њој, исписане на грчком језику лако се могу превести на библијска имена, али је име једног налазишта, града Зоара, допринело новом погледу на библијску историју. Зоар се у

Светом Писму помиње неколико пута као град у близини Содоме и Гоморе, чија географска локација до данас није научно потврђена. Захваљујући мапи из Мадабе, сада се тачно и са сигурношћу лоцира древни Зоар.

Цркву Светог Ђорђа многи називају и Црква Мапе. На мозаику се може видети и једна од најранијих презентација византијског Јерусалима уз натпис да је реч о „Светом граду“. Једини је документ који показује како је изгледало окружење Јерусалима после велике реконструкције града 70. године. Не зна се име уметника који је урадио ово ремек дело, али закључује се да је био хришћанин из Мадабе, која је била седиште епископије која је заузета од стране Персијанца 614. г.

Мозаик се налази на поду олтарског дела цркве, али није као савремене мапе орјентисан ка се-

3. Драгоцен историјски и хришћански документ: репродукција мозаика из Мадабе са именима свих градова (извор: svetazemlja.info)

4. Мапа из Мадабе (извор: Википедија)

веру већ источно према олтару, тако да су градови у правцу и ка смеру где се заиста и налазе.

Мадаба је у вековима после освајања од стране Персијанаца уништавана колико у најездама разних освајача, толико од природних непогода. Године 746. већи део града је уништен током великог земљотреса и потом готово потпуно напуштен. Поред својих осталих одлика, мозаик живописно открива све лепоте Мртвог мора на коме је приказ два рибља бродића и бројних мостова које повезују обале Јордана, али и присутно богату пустињску флору и фауну, лов на газеле, палме... У комбинацији перспективе и птичијег погледа мапирани су градови, села и пејзажи.

У топографском опису, град Јерусалим заузима највећи и најдетаљнији елемент у центру мапе. Златна капија, Лавља капија, Ка-

пија Сиона, Нова Црква, Давидова кула, Црква Светог Гроба и друге знаменитости овог града могу се видети на мапи, а јединствени су детаљни описи Газе, Аскалона, Неаполиса и других градова.

Мапа из Мадабе и данас је предмет пажње и интересовања истраживача и научника. Све њене тајне нису откривене, а многе које јесу заправо отварају нове мистерије. Примера ради, на њој је уочен пут који је у време раног средњег века ишао кроз центар града Јерусалима, и по мапи главни улаз у град је водио кроз велику капију директно у главну улицу. С обзиром на данашњи ујурбани Јерусалим, научници до данас нису утврдили где се на-

лазила главна улица из овог доба коју је овековечила мапа из Мадабе. У недавним радовима у близини Јафа капије, четири метра испод земље пронађени су остаци који сугеришу да би то могао да буде управо некадашњи главни улаз у престоницу.

Са потпуном сигурношћу се не зна чему је мапа тачно служила, али је вероватно била намењена као путоказ ходочасницима на путу ка Светој земљи. Многе друге старе цркве у Мадаби такође имају мозаике који су настали у овом периоду, али ниједан од њих не представља мапу због чега је мапа на поду Цркве Светог Ђорђа и историјски и хришћански куриозитет без премца. ■

Место сусрета бројних народа

Јордан је настао у XX веку на простору где су живеле неке од најстаријих цивилизација света. Простор никада није био довољно хомоген да створи једну државу, али његов стратешки положај је резултирао боравком старих Египћана, Асираца, Вавилонаца, Грка, Римљана, Арапа, Турака и Крсташа током историје. Ту су живели, ратовали и трговали, креирајући врло занимљиву прошлост и наслеђе које данас баштини ова земља.

Аман је главни град краљевине Јордан и један од најстаријих градова на свету. Древна престоница својевремено је била позната као град Раббатх-Аммон. У римском периоду Аман је био регионални центар познат под грчким именом Филадельфија. Био је препознатљив по томе што се простирао на седам брда. Данас је то град препун контраста, мешавина древног и модерног. У њему се налази римски амфитеатар од 5000 седишта, тврђава из римског и византијског раздобља, храм саграђен у част Херкулеса, археолошки музеј Јордана у којем се чувају експонати из периода најранијих људских постојбина на овим просторима.

Мадаба је смештена на око 30 километара од престонице. Позната је по бројним мозаицима из различитих епоха, а посебно из раног византијског периода. Надимак Мадабе је „Град мозаика“. Мозаичке радионице постојале су у првим годинама нове епохе, а мозаици су украшавали зидове, плафоне, подове кућа и палата од I до VIII века са најчешћим мотивима из свакодневног живота: лов, риболов, митолошке сцене, док су у црквама теме биле из Светог Писма. На жалост, велики број је уништен током иконоборачког периода, па се данас током ископавања откривају испод мозаика из каснијег периода.

Прилог историји сиријског монаштва:

Сиријски
рукопис Теодоритове
Богољубиве историје
(извор: asorblog.org)

Теодорит Кирски и *Богољубива историја*

Лазар Нешић

Хероји ове приче су Блажени Теодорит, епископ града Кирине у древној Сирији и његова књига *Богољубива историја*. Заборављена прича из историје хришћанства. Ипак, важна прича, упркос забору.

Када савремени верник (хришћанин) помисли на монаштво и његову гласовиту историју, он – у најбољем случају – има на уму три етапе у његовом историјском развоју: египатско монаштво (велика имена Антонија Великог, Макарија Египатског, Пахомија и других ликова разноразних *Изрека оцаца* и *Сћаречника*), затим цариградско монаштво (имена славних манастира као што су: Студион, Хора, Елеуса, итд.), те атонско монаштво (имена Атанасија Атонског, Саве и Симеона, Никодима Агиорита, чувених исихаста и савремених старца). Нико, готово нико, неће споменути још једну велику и (према многим истраживачима историје хришћанског монаштва) хронолошки старију причу: древно сиријско хришћанско монаштво.

Један од главних (иначе оскудних) докумената о наведеној традицији у Сирији јесте сасвим оригиналан текст Теодорита Кирског (393–466), његова – некада чувена,

а данас готово непозната – *Богољубива историја* (настала негде око 440. године), тј. историја монаха у Сирији. Једна од њених суштинских одлика јесте приказивање анахоретског монаштва, и то не било каквог. Овде нећемо срести тамне и демонима насељене пустиoline египатских пешчаних дина, нема великих киновијских манастира и насебина, нема маса ходочасника које надиру и испуњавају скитове, келије и пећине, нема организације и институције које све то некако уређују. Теодоритов свет сиријских анахорета је дивљи свет. Неко би рекао – отворивши тек прве стране списа – помало чак и дивљачки. Екстравагантан. Авангардни. Чудни. Убрзо ћемо видети и зашто.

Још једна битна карактеристика *Богољубиве историје* јесте и чињеница да овај текст настаје као непосредно сведочанство и увид у животе сиријских анахорета од стране самог Теодорита. Другим речима, док ће у многим сличним историјама и изрекама древних монаха Истока усмено предање и легенде играти централну улогу, у случају *Богољубиве историје* материјал (највећим делом) долази из личног сведочења њеног писца. Теодорит ће од најранијег детињ-

ства посећивати многобројне анахорете који су пребивали у многих беспутима дивље Сирије, или пак на ободима градова. Чак и кад постане епископ, он ће наставити са својим ходочашћима, посетама и разговорима са њима. Управо овај лични печат даје делу тако необичну садржину.

Ако упоредимо Теодоритов спис са много познатијим историјама монаха у Египту или знаменитим *Изрекама оцаца* из пера ових истих египатских монаха и сведока, видећемо да у *Богољубивој историји* (просто речено) дувају неки други ветрови. Влада нека друга клима и доминира другачији поглед на свет. Наратив је много драматичнији, ликови и приче су одрађене у елегантном стилу јелинског језика, а Теодорит се показује као снажан приповедач и велики мајстор литературе. И оригиналан, такође. Док су египатске приче натопљене општим местима житијских дискурса и панегирика, наликујући понекад до монотоније једна другој, Теодоритова сага нас води у неким нечувеним правцима. Изненађујућа и чудна за данашњег читаоца, она говори о идиосинкратичном свету хришћанства који је данас изгубљен.

То је свет сиријске верзије Јеванђеља по Матеју и његовог нагласка на подражавању и следбеништву Исусу Христу: целибат, сиромаштво и странствовање које објављују пролазак овог старог света и долазак новог у слави Царства Божијег. Одатле све започиње, тамо се све слива. Посвећеност, максимализам и непоколебљивост у сусрету са *новим, друћим, божанским*. У овом ће предању идеални хришћанин бити идеални аскета (не нужно монах), наиме подвижник који се неће попети само до пуких граница људске природе, већ исте – спрегом воље и божанске благодати – и превазићи. Буквално пребацити и постати „налик анђелима“ – тема врло проминентна у читавом тексту. Овде на сцену ступају чудни начини живота, безгранични варијетети подвига и аскетских пракси, умртвљивања плоти, везивања ланцима за удове, дивље пребивања у кавезима и сличним фантастичним справама, у отвореним просторима без крова над главом, у оскудици, голотињи и тоталној нехигијени чији врхунац представљају подвижници који се хране травом. И то – ни мање, ни више – него четвороношке, попут дивљих звери. Јер, такав беше њихов подвиг. Теодорита ништа не чуди, његов је тон миран и достојанствен. Има разумевања за све ове људе и дивљаке. Ово није Египат, ово није углађена Византија или организовани Атос. Друга интересовања, другачије теме окупирају Епископа кирског. Његови хероји нису духовне вође лаоса, нити просветитељи народних маса, па ће тако један од њих (Јаков) избацивати посетиоце из своје колибе, ускраћујући им чак и најобичнији благослов. Чуда и исцељења се ретко помињу (у поглављима XIX, XXI, XXIV). Прича о „духовном“, „унутрашњем“, „умном“ животу потпуно изостаје! Теодорит не улази у детаље њиховог молитвеног живота, нити се ситничаво бави њиховом психологијом. Због чега? Нагласак је на њиховој физичкој (телесној) издржљивости. Опет понављам, други је то свет,

други менталитет. У неким другим културама (а чини се да је и наша таква данас), на монаштво се гледа као на ствар ума, духовности, унутрашњости и осећаја душе и емоција. У Сирији је то, с друге стране, спољашњи (телесни и перформативни) аспект аскетизма; наиме, аспект који је био видљив посматрачу са стране. Монаштво је тамо уживало углед управо зато што је конкретним, телесним примером служило као слика потенцијалног превазилажења људских ограничења. Велики светитељи су они који задобише победу над тварним стварима, који показаше да смртнички живот већ сада може делимично пребацити на другу страну неког новог света и неког новог човека. Тако су они гледали на ове ствари.

Овај сурови аскетизам открива сиријску слику света у којој спољашња делања имају нарочиту вредност, сасвим независну од њиховог могућег утицаја на унутрашњи свет човека: везивање ланцима или једење траве четвороношке није толико *узроковало* колико *изражавало* преображење физичких потреба и слутњу света који долази. Телесни перформанси овакве врсте нису изазивали пуки психолошки ефекат, већ су свој смисао испољавали у видљивој стварности. На тај начин су – и то је главна ствар ове приче – сиријске аскете давале часно и подједнако важно место телу и телесности, читавој човековој личности. Није било довољно само обожити душу, дух или ум – потребно је било осветити и тело у његовој чувственој људскости.

И још нешто за крај, оно најбоље и најживље у питком и контроверзном Теодоритовом делу: комплетно одсуство идеологије и идеологија. Зашто то кажем? Све (нама) познате историје Цркве и све (нама) познате историје монаштва на Истоку ће (неизоставно) пратити једна (људска, али разумљива) црта: у њиховом залеђу ће бити жеља писаца да испричају причу само са једне стране, из једног угла, из кутка једне (црквене и/или поли-

тичке) партије. Писали су „победници“, али писали су и „поражени“ – то се данас добро зна. Историје Халкидонаца нису што и историје антихалкидонаца. На свим странама ће – бојим се – увек бити претежније држати страну своје партије, него ли страну *саме ствари*. Једини, можда једини, који ће томе умаћи (иако ће за исто платити горку цену) јесте генијални (и трагично нападени) Теодорит Кирски; макар у овом свом позном спису. У њему ће многе стране, многи гласови, многе побожности, многе праске и многе (једнако хришћанске и јеванђељске) традиције наћи своје подједнако важно место: Теодорит је имао стомака за *групо, различито и групачије*. За многе путеве и стазе који воде истом циљу: љубави према Христу и љубави према другом. У његовом спису има места за оне који се жестоко (готово нељудски) подвизавају, непрестано моле и свега једном недељно иду на Литургију и богослужења. Има места и за оне који се моле и скоро сваког дана иду на Литургију. Али, има места и за оне који се моле, труде у свему хришћанском и врлинском, али никада не иду на Литургију (сиц!), нити имају икакве везе са спољашњим структурама еклисије – какав је случај необичног (Теодориту веома милог и од народа поштованог) подвижника званог Марис. Има места за оне који држе „типик“ и за оне који импровизују. Има места за оне који примају епископе и оне које од њих беже. Има места за оне који примају свештене чинове и за оне које клир уопште не занима. За оне који се причешћују и за оне који се подвизавају. За писмене и неписмене. За дивље и комуникативне. За епископе и харизматике. За Литургију и за пустињу. За онтологију и етику. За заједницу и за особењаштво. Нико овде нема повлаштено место, нико није фаворизован на уштрб других. Било је места са све оне који су имали слуха за *добру вест*. Јер, знао је стари Теодорит тада већ одвећ добро: *У дому Оца мојега сѣшанови су мнози* (Јн. 14, 2).

фото: unsplash.com

(Не) Самопоуздање

Саша Велимир

Успеси и неуспеси у животу скоро никада немају везе са личношћу особе, већ са оним шта та особа ради, њеном стратегијом, приступом, мотивацијом, знањем, околностима...

Самопоуздање је кључ успе-
ха на сваком плану! Изрека
која је саставни и готово не-
миновни део свакодневног жи-
вота. Бројни мислиоци су само-
поуздање истицали као моћно
оружје, а чини се да је данас на
још већој цени.

Процена властите вредности
зависи од критеријума које узи-
мамо у обзир, моралних вред-
ности којима располажемо, као
и процене значаја појединих
особина и постигнућа. Тако за
некога основ за самопоуздање и
вредновање себе могу бити ма-
теријална богатства, за другог
академско постигнуће, статус у
друштву, физички изглед или са-
мооствареност. Самопоуздање и
самовредновање које се базира
на добром познавању себе, сво-
јих квалитета али и мана, које
се ослања на сопствене снаге и
вредности, много је стабилније

и отпорније на промене услова и
квалитета живота.

Може се рећи да смо данас ме-
дијски бомбардовани феноменом
самопоуздања. Оно се представља
као *sine qua non* сваке активности
и тежње ка успеху, чак и квалите-
та живота. Нуде се бројне методе,
савети, курсеви... У први план се
ставља самопрезентовање, исти-
цање, доказивање и самореклама.
Изгледа као да је битно само оно
што је у првом плану, истакнуто
ЈА које се представља као важно,
снажно, вредно и жељено. Основ-
но питање је да ли та медијска
и општа понуда заиста говоре о
развоју правог, стабилно засно-
ваног самопоуздања или изград-
њи маске, форме, слике којом
се представљамо у свету, али иза
које не стоји исти квалитет. Исти
медији, с друге стране, јако ути-
чу на стварање лоше слике о себи
и осећаја ниже вредности код ве-

ћине људи, јер форсирају успех,
имиџ и стил живота као и физич-
ки изглед који већина нема и не-
ће имати. У савременом потро-
шачком друштву и самопоуздање
се сагледава као производ, тражи
се и нуди као нешто што има ви-
соку вредност и цену а може се
купити и савладати кроз дводнев-
ни курс или књигу. У прилог то-
ме говоре и бројне *self help* књиге
које нуде савете како се домоћи
свејшћој људској позитивне психоло-
гије – високој самопоуздања, шј.
самопоуздања. Оно се представља
као моћно средство успеха и сре-
ће. Размотримо га мало.

Шта је самопоуздање?

Самопоуздање није нешто са
чим се рађамо и што се насле-
ђује. Оно се гради и развија. Сам
концепт самопоуздања је везан

за нашу когнитивну процену нас самих. Процена и мишљење се формирају у складу са информацијама које добијамо пре свега из примарне породице, а затим и шире социјалне средине. На основу свега тога стварамо здраву или дисфункционалну представу о себи. Лична процена (самопроцена) није изолован процес, већ је у сталној интеракцији са нашим осећањима и понашањем. И као што се наше мисли манифестују на наше емоције и понашање, тако и они утичу на наше мисли, тј. нашу самопроцену и тиме развој или смањење самопоштовања.

Кроз процес одрастања, без искуства правимо несигурне кораке. Родитељи као најзначајнија подршка у почетку играју одлучујућу улогу у грађењу личности. Представа о себи самима је оно како видимо себе, као се описујемо, подразумевајући и своја унутрашња стања, где већ у првим месецима живота почињемо са спознајом. Однос према себи се гради највише на основу родитељског реаговања, коментара које нам упућују, онога како о нама мисле и вербализују, када и како нас хвале... Ови родитељски коментари, похвале, грдње, мишљења и примедбе уствари су одлучујући за дететово виђење себе. Они су одлучујући за креирање самог темеља самопоуздања. Сliku о себи градимо кроз наша искуства с другим људима, начина на који смо били третирани, поред родитеља, и од стране шире околине: родбине, комшија, учитеља, тренера, колега, пријатеља... Такође, представу о себи градимо и кроз активности којима се бавимо, јер ниво самопоуздања зависи од наших раних успеха и неуспеха.

Када дете прихвати себе и воли себе, има здраву и позитивну слику о себи, оно заправо познаје себе. Зна своје добре и лоше стране, као и своје предности и ограничења, шта може и шта не може, у чему је добро, и шта тек треба да научи... Уопштено, позитиван однос према себи доноси самопоуздање као и самопоштовање.

Наше расположење је променљива категорија и мења се у складу са свакодневним ситуацијама, док питање самопоуздања спада у много стабилнију и комплекснију ствар.

Право самопоуздање подразумева одсуство анксиозности, самообезвређивања и ригидног испитивања себе као особе, што доводи до тога да се особа понаша спонтано, аутентично (онаква каква заиста јесте), не страхујући од туђих потенцијално негативних евалуација (критике, подсмевања или вређања), те омогућава да се особа понаша природно, да се осећа смирено (без анксиозности и стида) и уместо да буде примарно фокусирана на то шта други мисле, углавном је фокусирана на задатак (радњу) који обавља у датом тренутку.

Последице лошег самопоуздања

Као што смо видели, кроз живот носимо програме које смо примили током раног детињства. Услед превише понављања усвојили смо их као истину, а последице су негативна осећања која временом стварају непријатне манифестације, а које називамо несигурност у себе или мањак самопоуздања. Оно што је суштина код ниског нивоа самопоуздања је склоност ка конструисању ланца осујећујућих мисли које људе, заправо, блокирају да ураде конструктивне ствари за себе. Ствара се низ дисфункционалних, ирационалних уверења о сопственој вредности. У мисаоном фокусу на снази је константна самокритика, која је упућена различитим аспектима свог постојања, од способности, изгледа, могућности... Процена себе води у правцу потпуне неадекватности особе, где се постигнућа минимизирају, док се грешке преувеличавају. Комплетна мисаона конструкција је негативно усмерена, и самим тим условљава и појаву различитих негативних емоција. На то се најчешће надовезује и недостатак

асертивног начина комуникација, што ствара проблеме у односима с другим људима, а последица бива пасивна, пасивно-агресивна као и агресивна комуникација. Низак ниво самопоуздања има врло непожељне последице, повећава емотивну рањивост, доводи до страха, стида, беса, повређености, осећаја усамљености... доводи до потцењивања личних способности, повећања анксиозности и депримираности. У сваком случају, умањује се квалитет односа с другима.

Када имамо осећај ниже вредности, тежимо наглашеном вредновању других. То води ка испуњавању очекивања других, бивамо послушни, потчињени тј. субмисивни. Међутим, може се манифестовати и као надметање и хвалисање, затим тенденција ка изазивању дивљења од стране других тако што би се окружили са мање успешним људима, или пак потпуно супротно – дружење искључиво са успешним људима, јер тиме правимо илузију да смо такви и сами. Такође, низак ниво самопоуздања пројављује се и кроз тенденцију превелике фокусираности на себе, где постајемо слепи за друге, што аутоматски ремети комуникацију. А ту су и превелика очекивања од других... Осећај мање вредности широко је распрострањен и пуно је начина на који се покушава сакрити.

Мислити о себи све најбоље и величати себе није самопоуздање, то је нарцизам или лажна убеђеност у сопствену супериорност, у идеју да смо бољи од других и да више вредимо. Иза ове нарцистичке фасаде се крије недостатак самопоуздања.

Као што смо видели, ниско самопоуздање се често пројављује и његове појаве се манифестују на различите начине. А једна од његових кључних одлика је ➔

потреба за заваривањем других, пропагирање самопоуздања које то заправо није (и није га увек лако препознати).

Заблуде у вези са самопоуздањем

Самопоуздање није неки невидљиви флуид који може да флукутира и варира у зависности од тога шта особа ради или доживљава. Стресне ситуације и догађаји могу покварити расположење или нас могу увести у депресивну епизоду, али то никако није пад самопоуздања. То су фазе и реакције које се свима дешавају на непријатне ситуације и околности. Промене расположења не треба повезивати са властитом личношћу. Битно је имати у виду да се самопоуздање не меша са добрим расположењем, што је заправо честа заблуда. Наиме, наше расположење је нешто што је променљива категорија и мења се у складу са свакодневним ситуацијама. А нерасположење је нешто што се свима јавља. Питање самопоуздања спада у много стабилнију и комплекснију категорију, као што смо видели.

Тенденција ка просперитету и успеху у животу, модус је западног друштва и тежња је свих нас. А самопоуздање у читавој причи се представља као неминован елемент за успешан и задовољством испуњен живот. Особе са ниским нивоом самопоуздања трасирају се у правцу анксиозних, несигурних и рањивих људи, док се код супротних повећава вероватноћа успешног „ношења“ са стресом у животу неповољним ситуацијама. Међутим, треба знати да успеси и неуспеси у нечему некад немају везе са личношћу особе, већ са оним шта та особа ради, њеном стратегијом, приступом, мотивацијом, знањем, околностима итд. Често је и мешање овог појма (самопоуздања) са сигурношћу и лакоћом којом се изводи нека радња

Парадоксално, наше друштво подстиче осећај мање вредности, јер на цени су једино успех, имиџ и стил живота које већина људи неће имати, као ни изглед модела са насловних страница. Стога је јако тешко бити у миру са самим собом и свим својим квалитетима.

или вештина. Појединац који успешно обавља одређену радњу или вештину пројављује своју фокусираност, као и упорно понављање и вежбање. Он може бити високо самопоуздан када обавља ту вештину, међутим исто тако несамопоуздан када изводи неку другу, која није довољно аутоматизована. Овај пример указује на то да се самопоуздање или несамопоуздање у извођењу одређене радње или вештине повезује са увежбаностом и искуством. Особа може бити самоуверена када изводи једну радњу, а несамоуверена када изводи неку другу радњу коју није довољно увежбала. Међутим, истински самопоуздана особа зна на ком је ступњу увежбаности, посвећености или обучености у одређеној области и, сходно томе, очекује резултате сопствене активности, као и реакцију других. Поседовање одређених вештина (комуникацијских, организационих, посвећеност циљу или успеху исл.) не мора аутоматски значити да постоји стабилно самопоуздање и реално самовредновање, али истовремено, развијање тих вештина не само у циљу формалног напретка већ и личне изградње и развоја, а на чврстој основи наших вредности, способности и уложеног труда, заиста доводи до развоја и учвршћивања самопоуздања и вредновања себе.

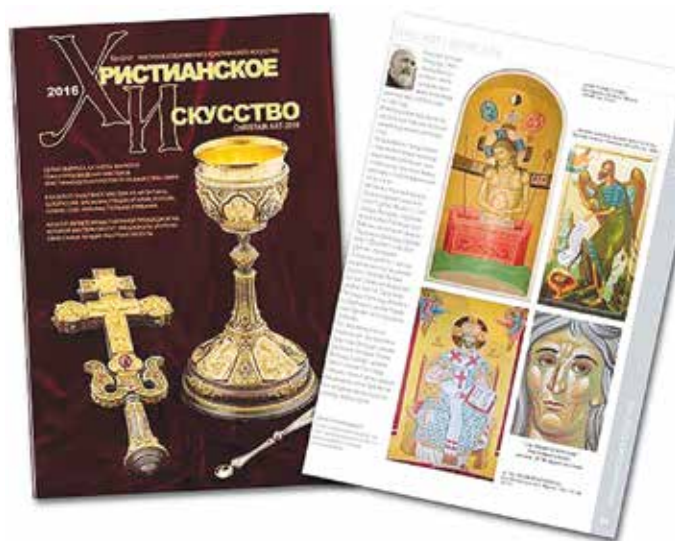
Суштински, постоји сазнајни конфликт разликовања лажног и правог самопоуздања. Некада добро изграђена маска, позици-

фото: unsplash.com

ја, слика о себи коју приказујемо другима, као и слепо праћење вредности и критеријума веће пролазности на лествици којом смо кренули, може имати форму, па чак и истински доживљај за особу која је носи, правог, постојаног самопоуздања али оно, уколико је зависно од улоге, мерила и критеријума тренутне ситуације, са проласком тих услова и те ситуације пада као кула од карата. Право самопоуздање, утемељено на реалним способностима и карактеристикама, као и спремности да се уложи напор и савладају препреке и околности, много је мање под утицајем променљивих услова спољашњости.

Разрешење дилеме није у одобравању и прихватању од стране других, већ у безусловном прихватању себе. А често је у времену у ком живимо од стране друштва имплицирано да самопоуздање долази споља, односно од тога како нас други процењују. Људи се често осећају инфериорно или супериорно судећи по мишљењу других, а ретко себи дају ту моћ. А безусловно прихватање себе је заправо кључ правог самопоуздања, које подразумева спознавање сопствених вредности и недостатака.

Хришћанска уметност 2016.

– издавачки подухват Московске Патријаршије

У издању Московске Патријаршије Руске Православне Цркве недавно је изишао из штампе обиман каталог под називом *Хришћанска уметност 2016* (*Христианское искусство 2016*).

Зборник радова савремених уметника који се остварују у области православне примењене уметности саставио је г. И. Г. Кондратович. Издавач су Московска Патријаршија и журнал *Достоинство*, а организатор пројекта је Одељење историје уметности при Епархијском савету града Москве.

На 360 страница изузетно квалитетне штампе, у тиражу од 2.500 примерака, представљена су врхунска достигнућа примењене уметности из области иконописа, накита, мозаика, архитектуре, скулптуре, мале пластике, керамике, порцелана, уметничког веза, дубореза, гравуре и израде звона. Такође су приказани радови уметника који се баве православним религиозним сликарством у духу традиције најбољих руских мајстора, као и мајстори фотографије, графике и дизајна.

У овом јединственом каталогу заступљени су радови уметничких радионица и појединаца како из Русије, тако и из Јерменије, Аргентине, Белорусије, Бугарске, Немачке, Грчке, Италије, Кореје, Македоније, Норвешке, Румуније, Русије, Србије, Америке, Украјине и Шведске.

У каталогу можемо срести позната имена руске уметности као што су Салават Шчербаков, руски вајар, професор, академик, члан Руске академије уметности; Андреј Ковалчук, академик Руске академије уметности, добитник Државне награде Руске Федерације у области књижевности и уметности; Василиј И. Нестеренко, народни уметник Ру-

сије, пуноправни члан Председништва Руске академије уметности, члан Патријаршијског Савета за културу; Евгеније Н. Максимов, народни уметник Русије, академик Руске академије уметности; Андреј Анисимов Албертович, почасни архитекта Русије, академик Академије за архитектонско наслеђе и професор Међународне академије архитектуре, као и многи други.

Поред најпознатијих уметничких радионица („Апостол“ из Москве, „Лик“ из Рјабинска, „Данилов манастир“ из Москве, „Елеон“ из Украјине, „Просопон“ и низа других), у овом каталогу се срећемо и са радовима уметника живописца чија имена су добро позната поштоваоцима православне уметности широм света: Антон и Екатарина Дајнеко, Александар Сергејевич Черниј, Валентин Павлович Фокев, Андреј Александрович Патраков, Гаргаванис Апостолос, Андреј и Светлана Одајник, Алексеј Сергејевич Вронски, Азбуханови Инеса и Рашид, јереј Андреј Давидов, Тамара Белова, Александар Чашкин, Олег Смирницки, и многи други чија имена такође заслужују да се објаве...

Циљ овог пројекта је био да покаже степен развоја савремене хришћанске уметности, као и да скрене пажњу публике и на ову врсту уметности која се одвија у молитвеној тишини мајсторских радионица православних уметника.

На радост и задовољство свих нас, мишљења смо да је овај циљ у потпуности и остварен.

Информативна служба СПЦ

Извор: *сцп.срб*

У ЗАГРЕБУ

Библијски језик у поп култури

У уторак, 7. јуна, у просторијама Српског привредног друштва „Привредник“ у Загребу, Епископ пакрачко-славонски Јован одржао је предавање на тему „Библијски језик у поп култури“. Снимак предавања може се погледати на Јутјубу (https://youtu.be/FpGhHgd_n3U).

Епископ Јован важи за врсног познаваоца музике, а музичком критиком бавио се у часопису *Ришам*. Посебан интерес гаји за музичко-социолошка тумачења појединих рок састава. Осамдесетих година прошлог века био је укључен у алтернативне уметничке покрете на линији Скопље – Ниш – Загреб – Љубљана. Осмислио је и водио музички пројекат снимања збирке песама на стихове Светог Владике Николаја у рок аранжману — „Песме изнад Истока и Запада“. Важи за једног од најзанимљивијих тумача националне и глобалне поп културе.

Извор: Миширополија зајребачко-љубљанска / СПД „Привредник“

У ГРАЧАНИЦИ

Уручене видовданске ликовне награде

У Дому културе у Грачаници 25. јуна свечано су уручене награде „Лонгин“ и „Димитрије Поповић“ Видовданске ликовне колоније 2016, која се одржава у оквиру Видовданских свечаности 2016. у Грачаници на Косову.

Уредник Галерије Дома културе у Грачаници, Небојша Јевтић уручио је награду „Лонгин“ академском сликару Веселину Рајовићу за свеукупно стваралаштво у области ликовне уметности. Награда „Димитрије Поповић“ уру-

НА ПРАВОСЛАВНОМ БОГОСЛОВСКОМ ФАКУЛТЕТУ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ Педагошки симпозион

Дана 4. јуна 2016. године, на Православном богословском факултету одржан је педагошки симпозион на тему „Сведочење Православне Цркве у Аустрији и у Европи – са посебним освртом на верску наставу“. Организатори симпозиона били су Одбор за верску наставу Архиепископије београдско-карловачке и Катихетско-педагошки институт при Православном богословском факултету Универзитета у Београду.

На позив Патријарха српског Иринеја, ово сабрање увеличао је својим присуством Митрополит аустријски Арсеније (Кардамакис), егзарх за Мађарску и средњу Европу Патријарха константинопољског Вартоломеја. Вископреосвећени Митрополит се у своме обраћању захвалио организаторима, а присутнима напоменуо како Цариградска Патријаршија и Српска Православна Црква данас имају стабилан однос који почива на љубави и уважавању, док из свог искуства зна да се грчки народ од малена учи да љуби своју православну браћу Србе. Не желећи да држи монолози, он је пробудио код присутних живу дискусију у циљу дељења искустава, како би сви, једни од других, по нешто научили. Дискусију је унапредио и својим обраћањем инспектор за верску наставу у Аустрији господин мр Бранислав Ђукарић, говорећи о односу државних и црквених институција у Аустрији према верској настави и организовању семинара за усавршавање вероучитеља и катихета.

Овом значајном догађају присуствовао је велики број вероучитеља из Архиепископије београдско-карловачке и многи студенти факултета, будуће катихете. Присутне је, у име академске институције, уводним говором поздравио декан факултета протојереј-ставрофор др Предраг Пузовић, истакнувши како су многи вероучитељи Архиепископије, а и шире, били студенти Православног богословског факултета, једног од четири факултета оснивача Универзитета у Београду. У име Архиепископије и Катихетско-педагошког института присутне је поздравио професор факултета и координатор за верску наставу протојереј-ставрофор др Драгомир Сандо, истичући у своме говору важност организовања оваквих догађаја у циљу унапређења квалитета верске наставе и решавања проблема на које вероучитељи наилазе у своме раду.

Извор: bfspc.bg.ac.rs

чена је академској графичарки Милени Цветковић, најуспешнијем младом ствараоцу на овогодишњој колонији у Грачаници.

„Основна карактеристика сликарства Веселина Рајовића је

симболично приказивање стања безизлаза, разнородних распећа, изгубљености, распада у простору и времену. Он је сликар ватре која је прогорела и унаказила свет, остављајући призоре својеврсног

У БЕОГРАДУ

Пријем најбољих ученика из веронауке

Патријарх српски Иринеј примио је у Патријаршији, у Београду 13. јуна, ученике шестог разреда из Републике Српске, који су се пласирали на Републичком такмичењу из Православне веронауке.

Обраћајући се ученицима којима је поделио пригодне поклоне, Патријарх Иринеј је рекао: „Мени је драго што могу да поздравим дивну децу из Републике Српске. Драго ми је што су добили прилику да посете наше градове и цркве, а то исто очекујем и од наше деце да посећују Републику Српску. Тако знамо да смо један јединствени народ, са јединственом вером и обичајима.“

Ово је први пут да ученици из Републике Српске који похађају наставу Православне веронауке, која се у Републици Српској учавља у редовном васпитно-образовном систему већ 23 године, имају прилику да посете српског Патријарха.

Инспектор-просветни саветник за веронауку Славољуб Лукић, који је организовао ову посету, поздравио је Патријарха Иринеја у име ученика и у име свих оних који су укључени у реализацију предмета Православне веронауке у Републици Српској, упознавши Патријарха са стањем наставе Православне веронауке у Републици Српској.

Протођакон и вероучитељ Драган Поповић из Брчког нагласио је да је овај пријем велики догађај не само за децу, већ и за вероучитеље. „Ми смо почаствовани и осећамо велико задовољство што смо били у јединственој прилици да будемо са Његовом Светости“, рекао је протођакон и вероучитељ Драган Поповић.

Анђела Броћета, ученица Основне школе „Кнез Иво од Семберије“ из Бијељине, која је освојила прво место на Републичком такмичењу из Православне веронауке рекла је да много воли веронауку и да се за сваки ниво такмичења припремала око две недеље. „Читала сам књиге, бележила важне податке и труд се исплатио“, навела је она.

Најуспешнији ученици из Православне веронауке, осим Патријаршије посетили су на овој тродневној екскурзији Цркву Лазарицу у Крушевцу, манастире Жичу и Студеницу, Храм Светог Саве на Врачару, као и Бели двор на Дедињу.

Такмичење из Православне веронауке организује већ шесту годину за редом Републички педагошки завод Републике Српске у сарадњи са Катихетским одбором Српске Православне Цркве, а ово је друга година да Катихетски одбор СПЦ награђује поклоничким путовањем најбоље ученике из Православне веронауке.

Извор: РТРС / сцп,срб

У АРАНЂЕЛОВЦУ

Свето Писмо – водич кроз живот

У суботу, 25. јуна 2016. године, у Парохијском дому Цркве Св. Архангела Гаврила – Врбичкој цркви у Аранђеловцу одржана је трибина на тему „Библија: наш водич кроз живот“.

На овој трибини говорили су Владимир Пекић и ђакон Радомир Маринковић, вероучитељи и наставни саветници при Одбору за верску наставу Архиепископије београдско-карловачке, и др Предраг Драгутиновић, професор на Катедри Светог Писма Новог Завета на Православном богословском факултету Универзитета у Београду. Уводну реч је одржао протојереј Милован Ранковић, старешина Врбичке цркве.

У току трибине укратко је представљена и нова књига др Предрага Драгутиновића – зборник састављен од тумачења тешко разумљивих места из Новог Завета под насловом *Који чита да разуме: теме из Светог Писма Новог Завета*. По завршетку излагања предавачи су одговарали на разноврсна питања публике.

Колика је потреба за актуализовањем библијских тема код нас види се и из питања којима публика реагује на оваквим трибинама – које буде интересовање за Свето Писмо. Одржавање оваквих трибина и предавања на светописамске теме охрабрује верне да отворе Свето Писмо, да га узму у руке и читају.

згаришта. Али на тим погоретинама често се јавља крст као симбол страдања, смрти, васкрсења“, речено је у образложењу жирија.

За Милену Цветковић је речено да у радовима на овогодишњој

колонији примењује искуства графичара и да њу увођење такзваних несликарских материјала није одвело у правцу натурализма материје.

Извор: РТРС

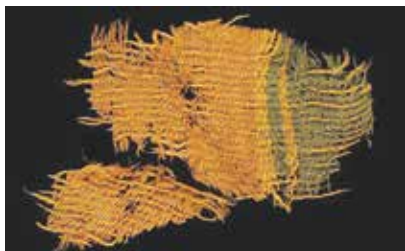

У КАЛИФОРНИЈИ

Међународни конгрес коптских студија

Како преноси портал Инфо-службе СПЦ (спц.срб), 11. међународни конгрес коптских студија отпочеће са радом у понедељак 25. јула 2016. и окончаће се у суботу 30. јула. Домаћин овог конгреса биће Универзитет у Клермонту у Калифорнији (САД), у сарадњи са Коптским научним друштвом Св. Шенуде.

Извор: OCP / spc.rs

У ИЗРАЕЛУ

Текстил у доба цара Соломона

Древни рудници бакра у Тимни налазе се дубоко у израелској долини Арава, а претпоставља се да су били део поседа цара Соломона. Суви услови допринели су изузетној очуваности 3000 година старог органског материјала, семена, коже, текстила, и других веома ретких артефаката који пружају увид у културу и обичаје древних народа.

Археолози са Универзитета у Тел Авиву, предвођени др Ерезом Бен-Јозефом, открили су приликом ископавања у Тимни импозантну колекцију разнобојних тканина, различитог дизајна и порекла.

Ово је прво откриће текстила које датира из периода владавине цара Давида и цара Соломона, и које пружа нову визуру историја-

та моде у Светој Земљи. Пронађени текстил научницима даје увид у комплексност друштва раних Едомита, полуномадског народа који је, стручњаци верују, радио у рудницима Тимне.

„Неки од ових материјала личе једино на тканине из римског доба“, каже др Орит Шамир, старији истраживач Израелске агенције за старине, који је водио студију о тканинама. Др Бен-Јозеф додаје: „До сада ниједна тканина није пронађена приликом ископавања на локалитетима у Јерусалиму, Мегидоу и Хазору. Откриће нам пружа слику живота тог периода, о чему раније нисмо имали физичке доказе.“

Пронађени су фрагменти текстила: торби, одеће, шатора, конопца и плетива. Откривене су једноставно ткане, богато украшене тканине за које се сматра да су биле одевни предмет вишег слоја друштва. Ове луксузно украшене тканине биле су део одеће уважених занатлија. Они су били обучени за топљење бакра, што је био веома компликован процес. Бакар је коришћен за израду алата и оружја и био је вредан ресурс у древним друштвима. Производња бакра захтевала је више нивоа експертизе. Рудари древне Тимне вероватно су били робови или затвореници. Њихов задатак је био да ваде руду у веома тешким условима. Топљење или претварање руде у метал захтевало је вештину и организацију. Топионичар је требало да изведе од 30 до 40 захвата како би произвео једну бакарну шипку.

Да би се подржала производња бакра у „силиконској долини“ смештеној у сред пустиње, неопходно је било допремити воду, храну и текстил, и то кроз немилосрдне пустињске климатске услове. Новооткривене тканине, које су биле произведене у радионицама далеко од долине Тимна, пружају увид у начин трговине и развоја регионалне економије овог древног периода.

Извор: РТС

У БЕЧУ

Дуга ноћ црква

„Дуга ноћ црква“ је и ове године свечано организована у главном граду Аустрије. У петак, 10. јуна 2016. године, бечки храмови су били отворени до касних сати како би пролазници могли да их разгледају, постављају питања свештеницима и присуствују припремљеном програму. Символичан почетак манифестације означила су црквена звона, која су истовремено одјекнула широм алпске Републике.

У склопу садржајне понуде „Дуге ноћи црква“ одржавају се многобројни концерти, разгледања храмова, књижевне вечери, пројекције филмова, изложбе, дискусије.

Иницијатори пројекта истичу да је циљ свега да се охрабре људи који иначе не обраћају посебну пажњу на цркве, да их посете и упознају људе који се тамо окупљају, као и да се нагласи присутност хришћана у овој земљи. У тој ноћи цркве буду препуне родитеља са децом, љубитеља архитектуре, музике, верника, неверника, као и свих оних који свој духовни живот желе да прошире.

Овај екуменски пројекат, у коме учествују све хришћанске цркве које су признате у Аустрији (има их 16) и које чине Екуменски савет црква Аустрије, на свој начин подржавају и православне цркве. Ове године, до касно у ноћ, биле су отворене и две српске цркве: Храм Васкрсења Христовог у 2. бечком кварту и Храм Рођења Пресвете Богородице у 16. бечком кварту.

Следеће године манифестација

Бискуп Егидије Живковић:

Европа не сме да шири зид ђутања над прогонима

Аустријски „бискуп Европе“ Егидије Живковић упозорио је европске политичаре да шире зид ђутања над највећим прогонима хришћана. „Шта се збива, хуманистичка Европо, поборнице људских права, демократије и слободе?“, пита бискуп дијецезе у Ајзенштату. Пред чињеницом о 100 милиона прогоњених хришћана свуда по свету, ајзенштатски бискуп подржава акцију „Помоћ за хришћане у невољи на Блиском истоку“. Ова акција помаже хришћанима, прогнаницима са својих огњишта који се данас се налазе по избегличким камповима, да лакше поднесе своју судбину.

Циљ радне групе римокатоличких удружења Аустрије (AKV) јесте да заједно са организацијом за помоћ „Црква у невољи“, „Christian Solidarity International“ (CSI), као и организацијом „Иницијатива за хришћански Оријент“ (ICO), помогне хришћанима да се врате у своје домове и оспособе их за становање, и да им се пружи материјална и духовна помоћ. Примарна циљна група нису избеглице у Европи, већ хришћани у земљама у којима су њихове животне перспективе биле онемогућене.

Чињенице су потресне: сваких пет минута један хришћанин или хришћанка бивају убијени због своје вере. „Хришћани су најпрогоњенија група“, подсећа бискуп Живковић. Западни свет мора у својим односима „све предузети да се одупре гоњењу и дискриминацији мањина, међу којима су хришћани на основу своје религиозне припадности у сукобљеним подручјима Блиског истока посебно погођени“. Само ако основни услови мирног, правичног и људског достојанства примереног заједничког живота буду омогућени, „људи ће бити у стању да остану у својим земљама, и онима који су из угрожености били у бекству, омогућиће се повратак и подстаћи нада и изгледа на боље животне услове“, наглашава бискуп. Стога би требало предузети мере како би „људима судбина избеглиштва била спречена, да не постану по ко зна који пут жртва трговаца људским судбинама“.

Положај милиона хришћана је екстремно критичан: у више од 50 земаља хришћани су жртве дискриминације, злостављања, гоњења и због своје вероисповести су затварани и убијани. Центар за проучавање глобалног хришћанства („Center for the Study of Global Christianity“) дошао је до процене да годишње између 130.000 и 170.000 хришћана бива убијено.

Само у Сирији, у којој је пре 2011. г. живело око 1,1 милиона хришћана, њих око 700.000 побегло је из своје земље. Али и у земљама као што су Авганистан, Ирак, Либија, Пакистан, Саудијска Арабија, Египат, Нигерија и Сомалија, њихов је прогон свакодневница. Масовна запоставаљања и дискриминација трпе хришћани и у Турској и у Индији. На првим местима на индексу прогонства у 2016. г., који је сачинила надконфесионална хуманитарна организација „Open Doors“, налазе се Северна Кореја, Ирак, Еритреја, Авганистан, Сирија, Пакистан, Сомалија, Судан, Иран и Либија.

Прошођакон Зоран Андрић

епархији старац Павле је прибројан 1999. године. Комисија за канонизацију светих Донске митрополије изучила је житије Светог Павла Таганрошког, његово подвижништво, особености његовог молитвеног подвига, а такође и начин живота општине коју је он основао, и констатовала да је поштовање праведног Павла распрострањено не само у оквиру земаља канонске одговорности Руске Православне Цркве, него и ван њених граница.

Уочи свечаности, 10. јуна, у Никољском храму где се чувају мошти подвижника благочешћа, служено је свеноћно бденије. Славље је почело у Таганрогу кратким молебном у келији Светог Павла, где је протекао велики део његовог подвижничког живота. Затим је кренула литија ка Никољском храму, пред којим је у присуству више од десет хиљада људи служена празнична Литургија. Богослужењем је начелствовао поглавар Донске митрополије, Митрополит ростовски и новочеркаски Меркурије. У архипастирској беседи он је, између осталог, казао: „Централни догађај заједнице која је била формирана око старца Павла био је евхаристијски живот. Није случајно што се на икони старац Павле изображава са светом просфором – симолом Евхаристије. Јер, управо Божанствена Литургија даје човеку реалан осећај присуства Христа у његовом животу. Старац је велики пример тога како је у свету могуће живети служећи Господу, другим људима, и стицати светост не кроз мучеништво, него кроз врлински живот и испуњење Божијих заповести.“

Извор: Митрополија црногорско-приморска
/ Православље.ру

„Дуга ноћ цркава“ требало би да се одржи 9. јуна.

У РУСИЈИ

Прослављен Св. Павле Таганрошки

У Таганрогу, у Ростовској епархији, 11. јуна 2016. г. одржане су свечаности поводом општецркве-

ног прослављања Светог праведног Павла Таганрошког, саопштава Руска Црква.

Одлука Светог Архијерејског Сабора Руске Православне Цркве о свецрквеном поштовању овог старца донета је у фебруару ове године. Заједници светих локално поштованих у Ростовској

Програм Телевизије Храм можете пратити путем следећих кабловских система: Телеком IPTV на 129. каналу, Орион Телеком на 83. каналу SD и 205. каналу HD, Пошта нет на 135. каналу, као и путем интернет сајта: www.tvhram.rs

ФЕЈСБУК: www.facebook.com/tvhram/

YOUTUBE: Телевизија Храм

Е-адреса: redakcija@tvhram.rs

Телефони: 011/344-1875

и 064/800-18-13

Адреса: Крушедолска 2а, Београд

У БЕОГРАДУ

Слава ВМА

Слава параклиса Светог Луке Симферополског при Војномедицинској академији у Београду молитвено је прослављена 10. јуна 2016. године Светом Архијерејском Литургијом, којом је началствовао Његово Преосвештенство Епископ топлички Арсеније (Главчић).

Викару Патријарха Српског саслуживали су протојереј Небојша Тополић и јереји Зоран Керезовић, Вукашин Милићевић и војни свештеник Стеван Стевановић. Домаћин славе параклиса, уједно и Војномедицинске академије, био је заменик начелника ВМА пуковник проф. др Драган Динчић. Светој Литургији и славском обреду присуствовао је велики број верника, међу којима и оснивачи и приложници овог параклиса.

У БУСИЈАМА

Донаторско вече

Благословом Епископа сремског Василија одржано је у суботу, 11. јуна

У ЋЕЛИЈАМА

Светојустиновске свечаности

Празник Преподобног Јустина Ћелијског, у календару светих означен истог дана (14/1. јун) кад и ранохришћански му имењак Свети Јустин филозоф и мученик, свечано је прослављен у манастиру Ћелије, чији је духовник Ава Јустин био више од три деценије. Свету Архијерејску Литургију служили су Преосвећени Епископи рашко-призренски Теодосије, умировљени Георгије (Ђокић) и Атанасије (Јевтић), ваљевски Милутин и новоизабрани Епископ Митрополије аустралијско-новозеландске, Архимандрит Силуан (Мракић), уз саслуживање бројног свештенства и свештеномонаштва, као и појање ћелијских сестара и хора „Свети Серафим Саровски“ из Зрењанина. Литургијско сабрање продужено је Светојустиновском академијом – богословским казивањем и уметничким стваралаштвом у част новопроявљеног светитеља Српске Цркве.

Свети Ава Јустин био је васељенски учитељ Православља. Научник, молитвеник и страдалник за Христа Господа, са којим је био током целог земног века. Велика је милост Божија на нама када нам је у маленом Ћелићу даровао духовне дивове попут њега и Светог Владике Николаја. Данас нас крај моштију сабирају. Нас завичајце и богочежњиве душе из целог света. Радост је то, али и обавеза велика, беседио је на Светој Литургији један од Авиних ученика, умировљени Епископ др Атанасије (Јевтић). „После погребља Оца Јустина био сам послат у Александрију. Шетао сам четрдесет дана пустињом, ронио сузе и молио се за њега. Након четрдесет дана, почео сам да се молим њему. Он је јеванђељска радост! Молите му се и ви и читајте његова дела. Многа су се чуда крај кивота Аве Јустина дешавала“, рекао је Епископ Атанасије и позвао учеснике сабрања да узносе молитве за опстанак српског народа на светој мученичкој српској земљи Косову и Метохији.

Са распетог Космета, у светињу на обали Граца, да Аву Јустина прослави дошао је Његово Преосвештенство Епископ рашко-призренски Теодосије (Шибалић). Ћелијски богомудрац имао је Богочовека Христа за мерило свега. Учио нас је да нам теологија буде у подвигу. Јер, писао је Свети Максим Исповедник, „теологија без подвига је демонска“, део је славословља Владике Теодосија.

„Отац Јустин је сузама осветио ово место. У дубоком смирењу вапио је Господу и молио за род српски, православни... Увек је имао Христа испред себе и војевао за Њега. Наука Оца Јустина је наука Светог Јеванђеља. Сав живот био му је Света Литургија. Господ га је облагодатио да и на земљи и на небу буде прослављен. Нека и нас његовим светим молитвама облагодати и дарује нам мудрости и снаге да, овде живећи, мислимо на будући, лепши живот који нам је Господ припремио“, поручио је Епископ рашко-призренски Теодосије.

Ћакон Ненад Илић, аутор филмова о Светом Владики Николају и Ави Јустину, потписује и „сликовно житије“ ћелијског духовника, фотомонографију која садржи призоре из његовог живота од раних дана, преко тродеценијске службе у Ћелијама па све до престављења Господу. Албум какав би свако за себе пожелело да има...

2016. год., донаторско вече у Бусијама, при Храму Св. Ђирила и Методија, за обнову крова цркве у Ивошевцима.

Свештенство бусијске парохије, протојереј-ставрофор Милорад Нишкић и јереј Мићо Ристић, уступили су црквену салу где се и одржао

овај скуп. У самој организацији учествовали су протођакон Слободан Вујасиновић, ђакон Епископа сремског, Дражен Тишма, Бранко Грчић и господин Вукашин Тишма. Прикупљено је 4110 евра. Обећана су још нека новчана средства која ће бити

уплаћена на рачун Црквене општине Ивошевци. Захваљујемо Његовом Преосвештенству Епископу сремском Василију на благослову и домаћинству и свима који су узели учешће у организацији, свим донаторима и добротворима. Нека свима њима Господ Бог подари добро здравље и свако добро, посредничким молитвама Св. Пророка Претече и Крститеља Господњег Јована.

Извор: Епархија далматинска

У СОКОЛОВУ

Гора која нас обједињује

У недјељу Отаца Првог васељенског сабора, 12. јуна 2016. године, Епископ бихаћко-петровачки Атанасије служио је Свету Архијерејску Литургију по први пут у Соколову на Змијању. Архијереју су саслуживали јереј Невен Маринковић, парох сокловачко-козички, јереј Ален Марић, парох сански и протођакон Никола Перковић. Својим појањем молитвено су учествовали протојереј-ставрофор Илија Проле, некадашњи парох ове парохије, студенти и ученици основне школе из Копривне. Соколово мјесто које можемо упоредити са Мојсијевом гором, са гором гдје нас Господ обједињује, било је мјесто сабора многобројних вјерника и наших исељеника који ни данас након двадесет година не заборављају своје родно мјесто и чине све да се оствари дуго сањани сан о повратку у родни завичај. У својој бесједи Владика Атанасије pouчио је вјерни народ о чистоти вјере која нас обједињује, а црква-храм која нас сабира и обједињује и јесте предворје Царства небеског, мјесто у коме се обнављамо, прочишћујемо да будемо јачи духом, да вјерујемо...

Након Свете Литургије, за трпезом љубави коју су спремили домаћини са својим парохом за све присутне госте, рад на овом простору представили су предсједници удружења „Повратак за-

вичају“ из Соколова и удружење исељеника „Змијање“ из Каћа. Била је ово одлична прилика да се Епископу презентује рад ових удружења и њихова залагања за опстанак српског народа на овом подручју. Али, исто тако упознали су Владику са актуелним проблемима вјерног народа на овом подручју Епархије бихаћко-петровачке.

У ЕПАРХИЈИ ПАКРАЧКО-СЛАВОНСКОЈ

Прослављен небески заштитник

Празник Светих Отаца Првог васељенског сабора, слава Епископије пакрачко-славонске и храмовна слава цркве у Воћину, молитвено су прослављени у недељу 12. јуна 2016. године.

У присуству свег свештеног клира епископије и верног народа, а уз саслужење протојереја-ставрофора Ђорђа Теодоровића пароха пакрачког, Ратка Гатаревећа пароха славонско-бродског, Драгана Антонића пароха окупчанског, јереја Огњена Тенцерића пароха новоградишког и протођакона Милана Томашевића, Свету Архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Владика пакрачко-славонски Јован.

Честитајући празник и поздрављајући окупљени народ након прочитаних одељака из Светог Писма, пастирском беседом о Светим Оцима, о утврђивању вере православне и њених догмата, као и о самом Првом васељенском сабору, присутнима се обратио Владика Јован.

Након причешћа Светим даровима у коме су учешће узели скоро сви окупљени у овом молитвеном слављу, по благослову Владике Јована освештање славског колача и жита извршили су отац Ђорђе Теодоровић и отац Драган Антонић.

Благодарећи домаћинима славе, верном народу ове парохије, као и надлежном свештенику оцу Драгану

Гаћеши, након Литургије за све присутне уприличен је славски ручак, током кога је академски вајар Митар Петковић предао Владици Јовану дар, осликану икону Светог Павла српског Патријарха, прототип по чијем узору је недавно израђен мозаик постављен на олтарску апсиду Храма Светих апостола у Кућанцима. Празник Светих Отаца Првог васељенског сабора и храмовна слава прослављени су и у Дарувару, где је парохијски храм такође посвећен Светим Оцима. Уз учешће око шездесетак верника Свету Литургију служио је надлежни парох протојереј-ставрофор Лука Босанац.

Извор: Епархија славонска

У СЕВЕРНОЈ БАЧКОЈ

Освећење крстова за нови храм

У седму недељу по Пасхи, када се молитвено сећамо Светих Отаца Првог васељенског сабора и Преподобног Исакија Далматског, 12 јуна 2016. године, по благослову Епископа бачког Иринеја, Епископ јегарски и викар бачки Јероним освештао је крстове за новоподигнути Храм Силаска Светога Духа на Апостоле у месту Алекса Шантић.

По завршетку чина освећења крстова, Преосвећени Владика Јероним се обратио речима поуке указавши на значај Крста и осврнувши се на Свете Оце Првог васељенског сабора који су, сабрани у Никеји 325. године у време цара Константина, утврдили догмате и исповедање вере и поштовање Часног Крста. Крста којег је цар Константин видео на небу са натписом „Овим побеђуј“ и који је и дао слободу хришћанима и свима у свом Царству да свако верује како жели.

Алекса Шантић је мало место у северној Бачкој, насељено је православним Србима из Далмације, Лике, Баније, Кордуна, Босне и Херцеговине од 1921. године. Храм у славу Свете Тројице подигнут је за непуне две године. Градњу су помогли велика предузећа и појединци из Новог Сада, Београда, Суботице, Бачке Тополе, Чуруга и из места Алекса Шантић. Због велике љубави, по предлогу месног пароха презвитера Илије

Анђелића, ктитори су одликовани архијерејским граматама и захвалницама, као и црквеноопштинским захвалницама заслужнима за изградњу овог храма.

У ЗАГРЕБУ

Да будемо једно

У недељу Светих Отаца Првог васељенског сабора Његово Високопреосвештенство Митрополит загребачко-љубљански Порфирије служио је Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму у Загребу.

Тумачећи у свој беседи Христову архијерејску молитву прочитану у светом Јеванђељу, Митрополит Порфирије је истакао: „Господ у овој молитви, молећи се за нас, за Цркву, за хришћане, моли се да будемо јединствени, да будемо једно. Јер свако одвајање једни од других јесте одвајање од Цркве, а одвајање од Цркве јесте одвајање од Спаситеља. Јединство јесте природа Цркве. Јединство показујући, ми показујемо да је Христос у нама. Да би јединство могло да буде реално и да живимо њим, неопходно је да нам вера буде јака и снажна, и жива, али је неопходно и да живимо љубављу. Свеза јединства јесте љубав.“

„У цркву долазимо да успоставимо заједницу са Христом, да је потврдимо али да успоставимо и заједницу међусобно, да не будемо пуни жучи, пуни гнева, пуни агресије, испуњени нетрпељивошћу једни према другима јер онда нећемо бити способни ни Христа да познамо и да останемо у заједници са њим“, рекао је Митрополит.

У МАНАСТИРУ СТУДЕНИЦА

Ревизија и стручна обрада фонда Библиотеке

На Духове, 19. јуна 2016. године, у манастиру Студеница одржан је састанак поводом реализације пројекта „Ревизија и стручна обрада фонда

Библиотеке манастира Студенице“. Састанком је председавао Архимандрит Тихон, а у раду су учествовали: проф. др Маја Анђелковић (руководилац пројекта), представници Универзитетске библиотеке у Крагујевцу – Весна Абадић (директор) и Марија Гордић, представници Народне библиотеке „Вук Караџић“ у Крагујевцу – Мирко Демић (директор) и Јасна Вукићевић, представници Народне библиотеке „Стефан Првовенчани“ у Краљеву – Александар Димитријевић (заменик директора) и Андреј Анђић, Зорица Аврамовић (генерални секретар Универзитета у Крагујевцу), Сузана Милутиновић (шеф рачуноводства Ректората Универзитета у Крагујевцу), и отац Виталије.

Руководилац пројекта, проф. др Маја Анђелковић, нагласила је изузетну важност оваквог пројекта имајући у виду значај Студенице у националним и међународним оквирима, и с обзиром на чињеницу да ће ово бити прва манастирска библиотека која је у потпуности уређена према свим важећим библиотечко-информационим стандардима, обухватајући и каталогизацију у Кобису. Као таква, постаће моделом уређивања других манастирских библиотека, истовремено стварајући могућности дефинисања статуса манастирских библиотека у државно-правном, одн. библиотечком систему. У пројекту учествују: Народна библиотека „Стефан Првовенчани“ у Краљеву, Народна библиотека „Вук Караџић“ у Крагујевцу, Универзитетска библиотека у Крагујевцу, и Библиотека Српске Патријаршије (преко чијег система ће бити урађена каталогизација у Кобису). Проф. др Маја Анђелковић захвалила се свим директорима библиотека и њиховим библиотекарима на разумевању, подршци и помоћи у

У ЛЕСКОВЦУ

Слава

Лесковачког затвора

У Лесковцу је у Казнено-поправном заводу прослављена слава те институције – Спасовдан. Славски колач је пререзао архијерејски намесник лесковачки, протонамесник Марко Адамовић са паросима лесковачким, јерејима Милетом и Мирославом Јовановићем, у присуству затворског особља. Том приликом је управи Завода уручен акт администратора Епархије нишке, Епископа рашко-призренског Теодосија о изградњи храма у затворском комплексу. За сада је једна соба за посете претворена у затворску капелу.

Јереј Мирослав Јовановић

остваривању овако комплексног пројекта којим ће се уредити и презентовати манастирски библиотечки фонд, али и део културних добара које Студеница поседује.

На састанку је договорен оперативни план, након чега је Архимандрит Тихон учесницима уручио пригодне поклоне у знак захвалности за помоћ при реализацији овог пројекта. Активности су завршене обиласком Библиотеке и манастирског комплекса.

У НИКШИЋУ

Празник Свете Тројице

Празник Силаска Светог Духа на Апостоле – Тројичиндан, у недељу 19. јуна 2016, молитвено је прослављен у Саборном храму Светог Василија Острошког у Никшићу.

Литургијом је началствовао Архимандрит Никифор Миловић, секретар ЕУО Епархије будимљанско-никшићке уз саслужење свештенства архијерејског намјесништва никшићког.

Након прочитаног Светог Јеванђеља, сабраном вјерном народу, који је у великом броју присуствовао празничном богослужењу, бесједио је о. Ники-

ДОБРОЧИНСТВО
Поклоничка агенција Српске цркве
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
info@dobrocinstvo.rs
www.dobrocinstvo.rs

Манастири Бугарске
до првог земног почивалишта
Светог Саве
04 - 10. јул

Крстовдан у Светој Земљи
23 - 28. септембар
23. септембар - 03. октобар

Светиње Москве
25. август - 02. септембра

Древна Јерменија
24. септембар - 02. октобар

Хиландар - више полазака
Острог
Сваког викенда

фор. Он је казао да је овај дан, послје Васкрса и празника Рођења Господа нашег Исуса Христа, највећи празник наше Свете Цркве, чији се први помен налази још у Старом Завјету.

„Задобијање Духа Светог за нас хришћане је смисао и циљ нашег живота којим побјеђујемо гријех, побјеђујемо ђавола, побјеђујемо смрт. Сјећајући се ријечи нашег блаженог спомена Патријарха Павла, оно што је најважније у нашим животима јесу наша света вјера и свети живот по тој вјери, а та наша вјера је у Духу Светом и у истини, према ријечима Апостола народа“, поучавао је Архимандрит Никифор Миловић.

Велики број вјерника причестио се Светим тајнама Тијела и Крви Христове. Потом је одслужена Вечерња молитва са кољенопреклоним молитвама и призивом Светог Духа да се, као на дан даровања Светог Духа Апостолима, у нама обнови благодат Светог Духа ради укрељења у богоугодном животу.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

У МОСТАРУ

Слава Саборног храма Епархије

Прослављање Славе Саборног храма Епархије захумско-херцеговачке и приморске у Мостару отпочело је звоњавом звона са звоника овог храма у изградњи, први пут од 1992. године. Празник Силаска Све-

Ручно и ел. звоњење – источно

У Руса, Грка и светогораца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, а од 2007. наново, и то: са програмирањем и са откуцавањем часова и четвртина Свеже: м. Жича (5 зв.), Копорин (3), Милешева (звоно 9 тона); храм у Јовцу (3), Уљи (4) Крагујевцу (5), С. Паланци (3), Салаковцу (2), м. Вратна (2)... Белошевац (2), Медвеђа зв. 2 и час., Азања (зв. 4) и час., Витовница (2)...

Часовници – Обнова старих механичких, од историјског значаја, часовника; – Израда нових, тачних, са самосталним пребацивањем на „зима-лето“ време.

скуп „ЖЕЛ-МИР“ аутора

Веб-сајт: zelmir.atspace.com; szeljko7@gmail.com;

065/920 5 851; 064/20 80 145

тог Духа на Апостоле –Педесетница, Тројичиндан, Духови, прослављен је евхаристијским сабрањем вјерних. Светом Литургијом начелствовао је један од пријератних мостарских пароха, протопрезвитер ставрофор Алекса Зубац, уз саслужење свештенства и народа Божијег Епархије захумско-херцеговачке и приморске. Овом приликом крштена је Ирина,

поставши члан Једне, Свете, Саборне и Апостолске Цркве.

Уз присуство вјерских и представника секуларних институција као и бројних гостију, након Свете Литургије приређено је послужење и свечани ручак у Владичанском двору у Мостару.

Извор: Епархија захумско-херцеговачка

У ПОДГОРИЦИ

Празник Педесетнице

Силазак Светог Духа на Апостоле у љубави и једномислију прослављен је у Цркви Св. Великомученика Георгија под Горицом.

У Недељу Педесетнице, на дан када је Свети Дух у облику огњених језика сишао на Апостоле који су били окупљени у Горњој соби у Јерусалиму, а на педесети дан након Пасхе – свечаном празничном Литургијом у Цркви Св. Великомученика Георгија под Горицом, начелствовао је старешина овог храма протојереј-ставрофор др Велибор Џомић са својом браћом

свештеницима: протојерејем-ставрофором Милуном Фемићем, протојерејем-ставрофором Драганом Станишићем, протојерејем-ставрофором Милетом Кљајевићем и протојерејем Јованом Радовићем.

Литургијско благољепије било је увеличано појањем мешовите певнице овог храма.

Празнично весеље овог сабрања је касније увеличано послужењем у објекту који, са терасом, око 40-ак људи може примити а који се налази непосредно испод зидина Цркве, на имању црквеном, на коме ће једног дана никнути већи објекат који ће задовољити и остале духовно-просветитељске потребе парохијана и свет народа Божијег.

Извор: Миширополија црнојорско-приморска

У КУЋАНИМА

Велико освећење Храма Св. Тројице

Његово Преосвештенство Епископ рашко-призренски Теодосије, на Духовски уторак, обавио је чин великог освећења Храма Свете Тројице у месту Кућани код Рашке. Након освећења храма служена је Света Архиепископска Литургија уз саслужење великог броја свештенослужитеља из Епархије рашко-призренске и жичке. Након Литургије подељене су архиепископске грамате верницима који су се истакли својим пожртвовањем при изградњи храма, а Орденом Светог Саве другог реда одликован је господин Небојша Милићевић из Кућана.

У наставку је приређен богат културно-уметнички програм, као и славска трпеза за све присутне.

Извор: Епархија рашко-призренска

Монахиња Анастасија (Дамјановић)

Дана 12. маја (29. априла), на празник Светог Василија Острошког Чудотворца, тихо је у Господу уснула монахиња Анастасија Дамјановић из манастира Свете Меланије Римљанке у Петровграду (Зрењанину).

Животни пут мати Анастасије био је образац врлинског живљења и безропотног ношења тешког животног крста још од најраније младости. Рођена је у Поткозарју, и као девојчица осетила је глад, беду и љуту муку на земљи у којој је већина становништва у рату била побијена, отерана у логоре и збегове. Вери и молитви научила ју је њена благочестива мајка, која ни у највећој оскудици није поклекла духом, него би, када би деца вапила за комад хлеба, уместо „Нема“ говорила „Биће!“. По завршетку рата кренула је у школу већ са десетак година, али је бистрином свога ума упијала сва знања, премда је до школе ваљало доста пешачити, а у убогом и ратом разореном домаћинству помагати родитељима у свим пословима. По завршетку основне школе Недељка завршава кројачки занат, од кога ће касније хранити своју породицу – синове Зорана, стоматолога, и Горана, адвоката, пошто је мужевљева плата била недовољна за издржавање и школовање деце.

У узрасту од педесет година осетила је неодрживу жудњу за манастирским животом. Овоме је претходило ступање у Цркву сина Зорана, тада студента, који је утицао и на мајку да крене са њим на службе Божије и на духовна предавања оца Перише Вранића, старешине Саборне и Старе цркве у Сарајеву. Многа је срца отац Периша ражегао на служење Цркви, па је његов утицај био пресудан и на блаженопочившег игумана острошког о. Лазара Аџића, монахињу Јустину, игуманију манастира Ждребаоник и друге виђене духовнике и честите мирјане. Једнога дана Недељка је са трепетом исповедила оцу Периши своју најдубљу жељу – да крене на пут монашког служења. „Ништа блаженије ниси могла изабрати!“, казао јој је отац Периша. Супруг јој је, премда не без туге, дао благослов и тако се мати 1982. запутила у равни Банат, к схиигуманији Магдалини Веселиновић, која је живела у сиромашном и запуштеном манастиру Свете Меланије на ободу Петровграда. У том манастиру замонашена је од стране тадашњег Епископа банатског Амфилохија, и у њему је пребивала тридесетак година. Иако је у питању град други по величини у Војводини, град тада моћне индустрије, град са више храмова од којих је један Граднулички – познат као место свенародног поклоњења, јер се у капелици крај њега чувају мошти Преподобног Рафаила Банатског, хиландарског монаха који је по послушању био дошао у ове крајеве и ту се упокојио. У манастир тих година, у доба духовне пустоши, скоро нико није долазио. Мати Магдалина и њено невелико сестринство често би остајале чак и без хлеба, од малог газдинства једва су се прехрањивале, с муком сабирале средства од којих ће платити намете држави нимало наклоњеној монашким обитељима, али свакодневно правило (пун круг дневних богослужења) никада нису напуштале. Мати Анастасија, навикла на оскудицу током читавог живота, говорила је да је у манастиру и тих година живела као у рају. Била је изузетно благе нарави, увек радосна, спремна да помогне саветом, поуком, брза на свако послушање. Доживела је да је Бог благослови и прауницима, а да њени синови буду угледни у својим срединама и ревносни у испуњавању свих хришћанских дужности. До последњих дана свога живота дрхтавим старачким гласом изговарала би на сваком богослужењу „Трисвето“, „Сподо-

би Господи“, „Вјерују“. И постила је без икаквог попуштања своје већ ослабелом и изнуреном телу.

Монашко опело служио је сутрадан по упокојењу Владика банатски Никанор уз саслужење више јеромонаха и свештеника и у присуству монаштва Епархије банатске, родбине мати Анастасије и пријатеља манастира. „Блажен је кога си изабрао и примио, Господе, настаниће се у дворима Твојим. Испунићемо се добрима дома Твога“ (Пс. 64, 5) – нека ове речи Псалмопојца још једном одјекну у срцу свакога ко је познавао и волео матушку Анастасију и свакога ко поштује неувенљиви венац монашке жртвене љубави.

Ксенија Кончаревић

Упокојила се у Господу схи-игуманија Серафима Туманска

Дана 23. јуна у поподневним часовима, тихо и монашки смерно уснула је у Господу схи-игуманија Серафима (Милорадовић), дугогодишња настојатељица манастира Туман.

Као четрнаестогодишња девојчица ступила је 1947. г. у манастир Туман. Замонашена је 1953. г. од стране Епископа браничевског Хризостома. По потреби службе боравила је у манастиру Свете Петке покрај Охрида, где је 1962. г. одликована игуманским чином. Седамдесетих година вратила се у своје сестринство у Туман, где је остала све до упокојења. Одликујући се скромношћу, мати Серафима била је вољена старица туманске светиње. Прилежна у вери и богослужењу, читав монашки живот посветила је обнови манастира који јој је био поверен. И последњих година, прикована за постељу тешком болешћу, време је проводила молећи се Богу и читајући Псалтир. Упокојила се у миру, окружена својом монашком братијом, коју је са родитељском љубављу примила у свој манастир. Заупокојена Света Литургија и монашко опело одслужени су 25. јуна 2016. г. Уз појање многобројних монахиња широм српске цркве, опелом је начелствовао Архимандрит преображењски Венијамин, уз саслужење игумана, свештеномонаха и монаха, окупљених у туманској светињи.

Чекајући Васкрсење мртвих и живот Будућег века, нека Бог милости помилује и спасе нашу матер схи-игуманју Серафиму. Благодарни у Господу,

игуман Димитрије са браћијом

Манастир Свете Меланије Римљанке у Зрењанину

Протођакон Слободан – Бата Павловић, иконописац из Параћина (1916–1996)

Двадесета годишњица од његове смрти (и стога од рођења) послужила је као повод да се сетимо протођакона Бате. Они мало старији из Цркве сећају се његових јектенија, које је као да још одзвањају без возгласа и завршетка.

Његова животна прича почиње и завршава се у Параћину, граду који је волео и за који су му везани сви битнији догађаји.

Рођен је 1916. године, у пролеће, у оне дане када је српска војска ступала на обале Крф-а. Негде далеко, међу тим војницима био је и његов отац Димитрије, један од оних срећнијих који су се вратили у отаџбину. Мајка Мара Мах била је Чехиња, ћерка досељеника које је у Параћин довео индустријалац, Чех Самуило Минх,¹ као стручне раднике приликом отварања прве фабрике.

Још као младић заволео је Цркву, а имао је дара за сликање и уметност. Спојивши ова два своја интересовања, уписао је школу за иконописце при манастиру Раковица 1935. године. Тамо затиче многе значајне личности и интелектуалце од којих се имало шта научити. Оснивач школе и предавач био је у свету познати иконописац, руски старообредник Пимен Софронов.² Настојатељ манастира је Епископ харковски Митрофан, такође руски емигрант. Од њих је упијао љубав према благољепију која га је одликовала до краја живота.

Раковицу посећује Патријарх Варнава, ту често борави млади, даровити јеромонах Јован Рапајић, међу школским друговима су му четворица Руса, као и јерођакон Тадеј Штрбуловић и јеромонах Наум Андрић са којим најдуже остаје у контакту. Повремено је посећивао часове црквеног појања, а неко време је био у олтару и на задужењу црквењака. После трогодишњег школовања дипломирао је њих 17-орица.

Као дипломски рад, иконе за иконостас манастира Горњака урадили су Слободан Лазаревић и Милисав Јовић (у младости је носио презиме по деди Лазару). Размишљао је да постане монах, али га живот води на други пут...

Оженио се 1941. године Радмилом Марјановић из Параћина. У браку су добили сина Зорана 1943. г. и ћерку Светлану 1948. г. Радио је у параћинској стаклари као гравер и декоратер стакла. Једном приликом је израдио путир и дискос од стакла и богато их украсио. Тада је било тешко доћи до ових богослужбених сасуда, па су свештеници са одушевљењем понудили фабрици да уради једну серију ових прелепих производа за Цркву која би све отку-

пила, међутим понуда је одбијена. Како је, иначе, на послу имао сталних проблема због свог става и припадности Цркви, био је принуђен да напусти фабрику и отвори приватну радњу у којој се бавио истим послом, у којој је дочекао и пензију.

Слободно време користио је за иконописање. Код куће је имао атеље у коме је радио иконе, а фрескописао је и неке цркве у епархији. Нажалост, време и околности у којима је живео нису му пружали услове за неки интензивнији, систематски рад на овом пољу.

Постао је ђакон у већ зрелим годинама. Рукоположен је у Миљковом манастиру 21. септембра 1968. г. Служио је у Цркви Свете Тројице више од четврт века. Одликован је звањем протођакона 1974. г. У време дефицита свештеничког кадра, када се ретко ко задржавао у чину ђакона дуже од недељу дана, био је дугогодишњи и једини ђакон у Епархији браничевској. Као ђакон покојног Владике Хризостома учествовао је у свим битнијим богослужбеним догађајима.

Године 1978. обилази Свету Гору. У Кареји се сусреће са својим учеником и суграђанином Миодрагом Томићем, који је ту боравио на специјализацији иконографије. У школи Атонијада и радионици-келији Пахомеја упознао је предаваче – иконописце: академског сликара о. Јована Враноса и јерођаконе Теофила и Хризостома. Разговарао је са њима размењујући искуства – желећи да унапреди и своје знање и вештину. Био је фасциниран иконама које су ови монаси радили. Обишли су Протатску цркву, испосницу Св. Саве (у којој је тада живео монах Јоаким), руски манастир Пантелејмон и на крају наш Хиландар. То је за њега било нешто незаборавно, нешто чега се увек радо сећао.

У Пантелејмону је служио са оцима бденије и Св. Литургију, а пошто се служио руским језиком, о много чему је разговарао са монасима.

Оживеле су „руске успомене“ из Раковице као и жеља за монашким животом. Са пристаништа је отишао у Србију пун утисака и са жељом да се опет врати.

Сећање на њега је драгоценост искуство. Био је човек чврстог карактера, принципијелан, господског духа, шармантан. У њему се могла назрети „изгубљена култура, нека друга Србија“. Достојанствено је подносио тешке тренутке – то је био израз његове вере. Губитак сина 1992. г., супруге 1995. г., као и суоченост са тешком болешћу задњих година живота, нису му одузели осмех и хришћански оптимизам. Увек је имао времена да разговара са онима који су се интересовали за питања вере, иконографију, богослужење (један од њих је и писац ових редова). Упокојио се 4. јула 1996. године у своме дому. Сутрадан је Св. Литургију служило параћинско свештенство, а на опелу им је саслуживао протођакон из Жичке епархије Миодраг Томић. Сахрањен је на градском гробљу.

У жељи да освежимо успомену и оживимо лик овог занимљивог служитеља Цркве, враћали смо се у прошла времена – сусрет са Њим очекујемо у заједници са Господом и свима светима у будућности.

Рајко Рајковић, свештеник

¹ Самуило Минх је чешки Јеврејин. Доселио се са синовима у Параћин и 1870. године отворио прву фабрику штофа. Касније са сином Јулијусом отвара руднике угља на Ртњу. Доводили су стручне раднике из Немачке и Чешке, и обучавали и запошљавали српске раднике и рударе. Јулијус и супруга Грета нису могли да имају деце, па су сву љубав посветили деци својих радника. Отварали су школе, градили и опремали станове у рударском насељу. Грета је подигла црквицу Св. Ђорђа на врху Ртња у спомен преминулог супруга. Минхови су упамћени као велики хуманисти и „Јевреји који су изабрали да буду Срби“.

² Пимен Софронов (1898–1973) – руски старообредник, иконописац и рестауратор. Ученик познатог мајстора иконографије Гаврила Фролова. Ентузијаста руске антике. Живео је и радио у Риги, Паризу, Прагу, Југославији, Ватикану и Америци. Изложба његових икона у Риму 1941. г. доживела је огроман успех, и убројала га међу највеће иконописце 20. века.

Албум сећања на наше претке из Првог светског рата

1914 | 1918
славним-прецима.срб

НАРУЏБЕНИЦА		Шифра претплате (попуњава служба претплате)		Претплаћујем се на следеће часописе (означите жељени часопис и начин претплате)	
Име и презиме наручиоца:			ПТТ број и град:		
Адреса:			Држава, епархија:		
Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)		
	Србија	Иностранство			
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом		
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом		
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом		
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом		
Теолошки погледи	900 динара	20€	Обичном поштом		
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом		
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом		
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом		
Светосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом		
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом		

Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија